

DE TREK VAN KUST- EN ZEEVOGELS LANGS DE NEDERLANDSE KUST IN 1994 *SEABIRD PASSAGE ALONG THE COAST IN THE NETHERLANDS IN 1994*

CHRIS (C.J.N.) WINTER, STEVE GEELHOED,
LEO STEGEMAN, KEES WOUTERSEN

*Nederlandse Zeevogelgroep, werkgroep Club van Zeetrekwaarnemers
c/o Muiderwaard 211, 1824 XE Alkmaar*

ABSTRACT

The passage of seabirds and coastal birds along the Dutch coast has been recorded on a systematical basis since 1972 by the former Club van Zeetrekwaarnemers (CvZ, currently a working group of the Dutch Seabird Group). Results were published on a bi-annual basis (Jan-Jun, Jul-Dec) in a series of mimeographed reports. Starting in 1994, the seawatching results will be published in annual reports as special issues of *Sula*. This is the first annual report in this series.

INLEIDING

Met het uitkomen van dit jaarverslag over 1994 is er een eind gekomen aan een reeks van halfjaarverslagen die in 1972 begon. Er was een aantal redenen om niet langer op dezelfde voet door te gaan. De voornaamste was, dat een grote achterstand was ontstaan bij de rapportage, waardoor de gepubliceerde overzichten weinig actueel meer waren, terwijl in *Sula* elk kwartaal de zeetrek wordt besproken in de rubriek 'Recente waarnemingen'. Een tweede reden was, dat de werkgroep CvZ door een subsidie van het Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer (IKC) in staat werd gesteld om computer-apparatuur aan te schaffen, waarmee het omvangrijke bestand aan gegevens kan worden bewerkt. De gegevens worden voortaan in eigen beheer ingevoerd. Eén en ander heeft tot gevolg dat de gegevens veel toegankelijker zijn geworden, waardoor een jaarlijks of halfjaarlijks integraal overzicht van de waarnemingen niet erg zinvol meer is. Immers, een specifieke vraag kan voortaan met enkele toetsaanslagen beantwoord worden. Doordat het bestand nu in eigen beheer beschikbaar is, kunnen combinaties van gegevens over meerdere jaren, telposten of deelgebieden veel sneller worden uitgevoerd. Het is de bedoeling om in de toekomst veel vaker tot bijzondere analyses over te gaan, waardoor de gegevens op een veel aantrekkelijker manier gepresenteerd kunnen worden.

Met het uitbrengen van het jaarverslag over 1994 is er een gat van vier jaar ontstaan in de verslaggeving. Het is de bedoeling dat dit wordt opgevuld, wanneer die gegevens bij het IKC zijn ingevoerd. Vervolgens zal één groot bestand worden aangelegd waarover zowel de NZG als het IKC beschikken. Voor geïnteresseerde NZG-leden is dit bestand in principe toegankelijk. Anderen kunnen, na het indienen van een schriftelijk verzoek, inzage in het bestand krijgen. In de toekomst zullen de meest recente resultaten voorrang krijgen boven de publicaties over ouder materiaal. In dit verslag worden alleen de opvallendste aspecten van vogeltrek langs de Nederlandse kust in 1994 besproken. De telposten in Scheveningen en Camperduin werden vrijwel dagelijks door waarnemers bezocht. In het Waddengebied werden de meeste gegevens op Ameland verzameld. Helaas werden de gegevens van Westkapelle te laat ontvangen om te kunnen worden opgenomen.

DANKWOORD

Het Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer, Directie Natuurbeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zijn wij erkentelijk voor de financiële bijdrage, waardoor de apparatuur kon worden aangeschaft waarmee de analyse werd uitgevoerd. Kees Camphuysen schreef de paragraaf over de Bruinvis, Ico Hoogendoorn stelde het overzicht van de weersomstandigheden samen en Sander Lagerveld was medesamensteller van het verhaal over de beoordeling van de zeldzame soorten. De volgende waarnemers legden met het invullen van de uurtotaalkaarten de basis voor dit verslag:

Zuid-Holland W. Baalbergen, R. Beukers, F. Cottaar, B.W. van Dijk, J. van Dijk, H. Dries, G.J.M. Dumay, W. v. Dijk, K.J. Eigenhuis, R. ter Ellen, D. van Elswijk, S.C.V. Geelhoed, B. van Gennip, A. Gouw, H. Groot, N.F. van der Ham, W. ten Have, M. Hoekstein, I.C. Hoogendoorn, H. de Kleine, J.N.J. Kooijman, S. Lagerveld, F.J. Maas, R. van der Mark, R. Messemaker, R. de Mooy, M. Platteeuw, A. Remeus, T. Sanderink, N. Slabbekoorn, R. Slaterus, R. Sluys, V. van der Spek, R. Tolck, H. Verkade, R. van der Vliet, H. Waasdorp, H. Walbroek, R. Westerduyn, C. Zuyderduin.

Noord-Holland G.J. van den Berg, J. Bijleveld, R. Brouwer, J. de Bruyn, G. van Duin, K.J. Eigenhuis, P.R. van Franeker, T. Eggenhuizen, F. Geldermans, D. Groenendijk, N.F. van der Ham, R. Hammer, I.C. Hoogendoorn, G.O. Keijl, S. Lagerveld, M.H. Laks, F.J. Maas, F. Majoor, M. Platteeuw, K. Rebel, A. de Smit, A. Schaftenaar, R.A. van Splunder, W. van Splunder, L. Stegeman, C.J.N. Winter.

Waddengebied G.J. van den Berg, E.J. Bookema, C. van Bruggen, K. van Dijk, G. van Duin, P. van Franeker, N. Gilissen, A. Gouw, R. de Haas, N.F. van der Ham, M. Hoekstein, I.C. Hoogendoorn, S. Lagerveld, M.H. Laks, F. Majoor, F.J. Maas, A. Schaftenaar, D. Schut, R.A. van Splunder, W. van Splunder, J.N. Ynsen.

HET WEER IN 1994

Januari begon met een normale depressiecirculatie. Fronten afgewisseld door opklaringsgebieden trokken van W naar O over ons land. Uit het ZW-en werd zachte en vochtige lucht aangevoerd. In grote lijnen bleef dit weerbeeld de gehele maand voortduren. Op 8, 16, 20 en 28 januari werd er koude lucht naar ons land gevoerd. Op de 12e en 13e zorgde een actieve depressie voor een stormachtige ZW-wind waarmee zeer zachte lucht uit de subtropen werd aangevoerd. Tussen de 14e en de 17e konden (winterse) buien tot ontwikkeling komen. Vanaf de 21e

was het weer onstuimig met van tijd tot tijd veel regen en wind, zodat honderden Drieteenmeeuwen waargenomen konden worden. Tussen 25 en 28 januari waren er talrijke buien met hagel, onweer en soms zeer zware windstoten. Op de 27e en 28e stormde het, eerst uit ZW, later uit NW. Er was geen vorst van betekenis.

De eerste twee dagen van februari was er nog een westelijke luchtstroming. Daarna draaide de wind naar richtingen tussen Z en O en werd er vochtige lucht met veel bewolking aangevoerd, waarin gemakkelijk mist ontstond. Rond de 10e vond een overgang plaats naar kouder weer. Tot de 22e was de invloed van hogedrukgebieden boven het continent groot: met een oostelijke stroming werd koude en droge lucht aangevoerd. In deze periode bevroren ook de grotere wateren, zodat er vooral vorsttrek van Futen werd opgemerkt. De 20e werd een aanval op de vorst ingezet. Pas op de 25e was de koude lucht geheel verdreven en de rest van de maand werd met een zuidwestelijke luchtstroming zeer zachte en vochtige lucht aangevoerd.

Tot half maart werd er met aanlandige luchtstromingen zachte en vochtige lucht aangevoerd. Opklaringsgebieden en frontale storingen wisselden elkaar snel af. Van 6 tot en met 9 maart was het zwaar bewolkt en nevelig. De 13e nam de wind plaatselijk toe tot stormachtig en waren er zware windstoten. Ook op de 14e was er veel wind. De 16e en de 17e was het guur door een krachtige en koude noordwestelijke stroming met talrijke winterse buien. De rest van de maand was zeer veranderlijk met afwisselend harde tot stormachtige ZW- en NW-winden, frontale regen en buien. Van 22-25 en op 30 en 31 maart was er een harde tot stormachtige wind. Tussen 26 en 29 maart was het weer rustig, vooral op de 27e.

April begon onstuimig met op de 1e een WZW-erstorm, zware windstoten en veel regen. In De Bilt werd een zeer lage luchtdruk van 978.0 hPa gemeten. Daarna nam de wind iets af maar tot en met de 9e behielden we een weertype met veel wind uit ZW tot NW, buien en regen. Op de 10e was er plaatselijk zeer dichte mist en vond een overgang plaats naar kouder weer met wind uit noordelijke richtingen. De 13e woei het hard en alleen op de 14e en de 15e regende het. Er waren in deze periode enkele zeer zonnige dagen. De 20e draaide de wind naar Z tot ZO en werd weer zachte en vochtige lucht aangevoerd. De rest van de maand bracht zowel droge, zonnige dagen als bewolkte dagen met regen en het bleef zacht. De 23e was de eerste warme dag van het jaar. Aan het eind van de maand ruimde de wind heel geleidelijk naar NW.

In de eerste drie dagen van mei draaide de wind geleidelijk van NW via NO naar ZO tot Z, zodat nog enige stellopertrek kon worden opgemerkt. De aangevoerde lucht was droog zodat het zonnig en warm was, plaatselijk kwam ook nachtvorst voor. Van de 4e tot en met de 29e was er een snelle openvolging van neerslaggebieden, soms viel de neerslag uit buien. Op enkele dagen was er mist en er was maar weinig zon. De maand eindigde zonnig omdat een rug van hogedruk juist ten zuiden van ons land kwam te liggen.

Op 1 juni was het zonnig en warm met wind uit Z-ZO. Daarna draaide de wind naar het westen en tot en met de 10e volgden langdurige neerslag en zware buien elkaar op. Op de 2e en de 7e werden windhozen opgemerkt. De 5e was tamelijk zonnig en met een krachtige tot harde NW-wind werden veel Jan van Genten en Noordse Pijlstormvogels waargenomen. De 11e ruimde de wind naar N-NO. De temperatuur steeg en met name de 13e en 14e waren zeer zonnig. 's Nachts kon plaatselijk dichte mist ontstaan maar die loste overdag snel weer op. De 16e draaide de wind weer naar ZW. Tot de 22e was er maar weinig zon en viel er van tijd tot tijd regen. Het was wel tamelijk zacht. De 23e, 24e, 28e en 30e waren door een hogedrukgebied in de nabijheid zeer zonnig en warm. De 25e en de 29e was er onweer. Op de 26e en de 27e werd de positie van het hogedrukgebied tijdelijk aangetast, op deze dagen werd er bij ons warme en vochtige lucht over zee aangevoerd. Het was deze dagen nevelig en er was tamelijk veel bewolking.

Juli was de warmste maand ooit sinds het begin van de regelmatige temperatuurmetingen in Nederland in 1706. Hogedrukgebieden in een brede gordel van Engeland via de Noordzee tot in Rusland zorgden in deze maand voor steeds terugkerende oostelijke winden met zeer zonnig en warm weer. Op een aantal dagen kon het hoog het mooie weer niet handhaven: de 3e dreef met een ZW-wind mist vanaf de Noordzee landinwaarts; de 4e veroorzaakte een storing intensief onweer met soms zware hagel en windstoten. Tot de 7e was het minder warm en op die dag was er opnieuw zwaar onweer en richtte een windhoos flinke schade aan. Ook op de 13e en de 14e en de laatste week van de maand was er soms (zwaar) onweer.

Tabel 1. Aantal waarnemingsuren per telpost in 1994 (afgerond op hele uren).
Table 1. Observation hours per site in 1994 (rounded).

Period	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Schiermonnik.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ameland	16	26	21	1	17	20	3	5	8	10	-	-	13	16	2	9	13	-	1	-	-	4	-	3	7	-
Terschelling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vlieland	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	5	17	3	-
Texel	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	6	-	-	-	1	-	-	2	-	-	2	-	-	-
Huisduinen	-	-	-	-	1	-	1	-	-	3	2	2	1	2	5	6	9	4	-	2	-	-	1	-	-	-
Callantsoog	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Camperduin	18	19	18	22	8	-	-	21	20	19	23	23	22	24	24	26	30	36	27	20	20	26	38	22	24	3
BergenaanZee	3	-	-	-	-	3	-	3	-	-	3	-	-	-	3	2	-	1	3	3	-	-	-	-	-	3
Egmond aan Zee	-	1	1	4	14	20	21	1	3	3	3	1	-	-	1	7	4	9	5	3	-	2	2	-	3	15
IJmuiden	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bloemendaal	2	1	2	5	5	1	5	2	2	-	2	4	9	2	12	6	7	15	12	-	-	2	12	1	1	-
Noordwijk	6	2	2	-	1	1	-	1	-	2	2	-	3	2	2	4	4	1	1	-	1	-	1	-	-	-
Katwijk aan Zee	-	3	-	5	4	5	2	3	7	6	10	2	-	5	9	8	11	6	13	-	1	1	-	-	-	-
Scheveningen	28	21	19	22	27	27	29	20	32	14	26	28	27	37	16	33	38	56	54	17	1	10	6	9	11	9
M/Ter Heijde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maasvlakte	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	3	1	2	3	4	3	2	3	-	3	-	-	-	-	-
Goeree	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Westkapelle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Z-Vlaanderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-

Augustus begon met zware buien, onweer en windstoten en iets koeler weer. Van de 2e tot en met de 4e bracht een hogedrukgebied echter alweer zeer zonnig en warm weer. Tussen 5 en 9 augustus werd het geleidelijk koeler, een hogedrukgebied bij Ierland zorgde bij ons voor aanvoer van lucht met wolkenvelden over de Noordzee. De 11e kwam er definitief een einde aan het zeer warme weer. Een depressie trok via ons land naar het NO en bracht zwaar onweer. De rest van de maand was wisselvallig. Opklaringen werden afgewisseld door soms zware buien en langduriger neerslag. Het bleef overwegend koel. De 13e en 14e werden met een krachtige NW-stroming talrijke buien naar onze kust gevoerd. De 16e was zeer zonnig en vanaf de 17e werden boven het uitzonderlijk warme zeewater talrijke hoosjes waargenomen.

Tot 21 september was het wisselvallig en koel weer met van tijd tot tijd veel neerslag. Op de 10e en de 12e nam de ZW-wind toe tot stormachtig. Van de 15e tot en met de 17e zorgde een depressie boven Zuid-Scandinavië voor een krachtige noordelijke luchtstroming boven de gehele Noordzee. Aan onze kust woei het nog niet eens zo hard: krachtig tot stormachtig (6-8 Bft) uit NW. Noordelijker op de Noordzee echter was er tijdelijk storm tot zware storm (9-10 Bft) uit (N)NW. In namiddag van de 15e werden de eerste Noordse Stormvogels, pijlstormvogels en jagers opgemerkt. Op de 16e trokken uitzonderlijke aantallen van deze vogels langs. Van 21 tot en met 23 september was het rustig en zonnig herfstweer. De 24e nam de bewolking uit het zuiden toe. De rest van de maand was weer wisselvallig met nu ook af en toe mist.

Begin oktober lag Nederland onder de invloed van depressies. Met een van ZW naar (N)NW draaiende wind werd eerst zachte, vochtige en later koude lucht naar ons land gevoerd. Het regende van tijd tot tijd en vooral de 4e waren er talrijke buien. De wind nam even toe tot hard. Van 5 tot en met 8 oktober was het echter rustig en fraai herfstweer met de eerste vorstdag van het seizoen. Daarna was er een tijd lang weinig beweging in de atmosfeer, zodat het tot en met de 12e nevelig en soms mistig was. Daarna werd door een hogedrukgebied drogere lucht aangevoerd en volgde tot en met de 21e een aantal zonnige, maar koude dagen. Zowel op de 16e als op de 21e bracht een front wat lichte regen. Vanaf de 22e was het onstuimig en wisselvallig weer. De 30e nam de wind toe tot stormachtig uit ZW en ook de 31e was er veel

(Tabel 1. vervolg)
(Table 1. continued)

Period	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	Total
Schi	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	22
Ame	6	-	2	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	11	19	-	-	-	-	2	2	4	9	-	-	-	267
Ters	-	-	-	-	-	-	3	-	1	9	-	-	-	17	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	34
Vli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45
Tex	-	2	-	-	-	2	5	11	11	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	52
Hui	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	41
Cal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Cam	22	22	24	30	24	30	44	36	50	37	45	31	31	39	14	23	23	44	2222	23	25	23	20	20	23	-	1278
BaZ	-	3	-	-	-	-	3	3	-	3	3	-	-	-	6	-	6	-	-	-	-	3	-	-	-	-	57
EaZ	-	-	-	3	3	6	11	4	10	10	21	7	4	-	4	3	2	5	-	2	1	1	2	2	-	1	219
Ijm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4
Blo	-	-	-	4	-	9	10	9	9	8	30	5	-	4	-	2	-	3	4	6	-	-	5	6	-	-	221
Noo	-	-	-	-	-	2	4	-	3	4	3	2	2	-	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	59
KaZ	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	14	1	-	-	-	-	1	-	3	-	-	1	4	1	-	10	141
Sche	11	14	-	-	65	55	54	45	37	26	33	27	18	33	25	53	14	37	2524	14	8	9	10	14	18	-	1278
MTH	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Maa	-	-	-	-	-	2	-	-	10	5	13	7	-	3	3	3	4	6	3	3	1	3	-	-	-	-	96
Goe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Wes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	-	-	18
ZVI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

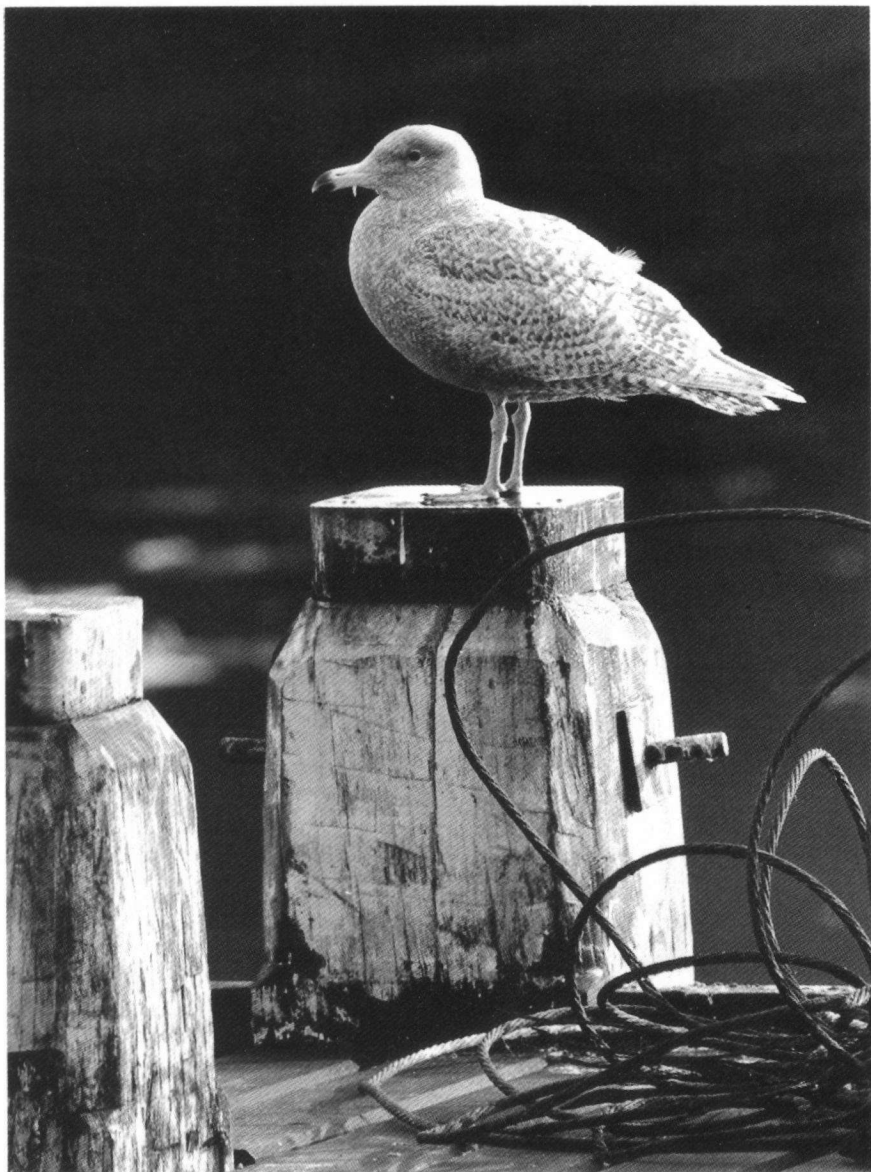
wind. De laatste dagen van oktober trokken enkele honderden alkachtigen langs de kust.

Ook in november werd de hoogste gemiddelde maandtemperatuur sinds 1706 gemeten. De 1e stond er nog een stormachtige W-wind. Daarna namen wind en buigigheid snel af, de wind ging naar Z tot ZO en er werd warme en droge lucht aangevoerd. Daarna werd vochtiger lucht uit Z tot ZW aangevoerd en nam de bewolking toe. Van 10-12 november stagneerde de lucht boven onze omgeving door een lagedrukgebied. Er viel af en toe wat neerslag en het was erg nevelig. Tot de 20e was het weer onstuimig met naast opklaringen ook regen, buien en een soms krachtige tot harde wind uit ZW tot W. De temperaturen waren nog steeds ver boven normaal. De rest van de maand werden hogedrukgebieden belangrijk. Het was overwegend rustig weer, zodat er regelmatig mist ontstond. Van 24 tot en met 27 november zorgden storingen voor wat regen. De wind kwam niet meer uit het zuiden zodat het minder warm werd, de temperatuur bleef nog wel boven normaal.

December begon rustig en nevelig. Van 4 tot en met 8 december was het onstuimig. Vergezeld van regen en veel wind trokken storingen trokken over ons land naar het oosten. De 8e stormde het enige tijd uit ZZW. Daarna volgden de verschillende weertypen elkaar snel op. Zonnige dagen werden afgewisseld door regenachtige, zachte door koude. Er was af en toe mist. De 18e bracht tijdelijk harde wind aan de kust. Op de 25e en 26e ijzelde het op uitgebreide schaal. De laatste drie dagen van het jaar waaide het hard tot stormachtig, de wind ruimde in die periode van (Z)ZW naar (N)NW.

WAARNEMINGSUREN

In 1994 werden gegevens verzameld over 3841 waarnemingsuren (tabel 1). In het Waddengebied werd gedurende 420 uren geteld (10.9%), in Noord-Holland 1600 uren (41.7%) in Zuid-Holland 1821 uren (47.4%). Substantieel was de inbreng van Ameland (267 uren), Camperduin (1278), Egmond aan Zee (219), Bloemendaal (221), Katwijk aan Zee (141) en Scheveningen (1278).

Grote Burgemeester *Glaucous Gull*

foto J. Stok

RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de meest opvallende waarnemingen van 1994 besproken en vergeleken met de gegevens die in eerdere jaren werden verzameld. Waar mogelijk wordt getracht de gegevens in een ruimere context te plaatsen. Hiertoe werden bijvoorbeeld de weersomstandigheden waarbij bepaalde trekpatronen samenhangen aangegeven, of zijn vergelijkingen gemaakt met gegevens die op open zee (offshore waarnemingen) of op het strand (olieslachtoffertellingen) werden verzameld. De volgende onderdelen komen achtereenvolgens aan de orde:

- (1) de passage van stormvogels en jagers op 16 september 1994
- (2) de trek van duikers in 1994
- (3) de trek van roofvogels
- (4) de najaarstrek van Kieviten
- (5) de trek van Zwarte Zeeëenden in 1994
- (6) de verplaatsingen van Stormmeeuwen langs de Noordhollandse kust
- (7) topdagen ('zeetrekrecords')
- (8) zeldzame en schaarse soorten in 1994
- (9) Bruinviswaarnemingen in 1994

(1) STORMGASTEN OP 16 SEPTEMBER 1994

Eén van de meest spectaculaire dagen in 1994 was 16 september 1994. Nadat een depressie vanuit het Ierse Zeegebied ons land passeerde, ontstond een krachtige noordelijke stroming die koude en onstabiele lucht aanvoerde. Onder een regenachtige hemel draaide de wind op 15 september van zuidwest naar noordwest, om vervolgens 's nachts stevig aan te wakkeren. Het gevolg was dat op 16 september van verscheidene soorten nieuwe dagrecords in de boeken konden worden bijgeschreven (tabel 2). De twee meest opvallende soorten, de Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis* en de Grote Jager *Catharacta skua*, zullen in dit hoofdstuk uitvoerig behandeld worden.

Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis* In 1994 werden 34 071 Noordse Stormvogels geregistreerd; het grootste aantal ooit. Opvallend was, dat hiervan 31 251 exemplaren (bijna 92%) op één dag werden gezien. Daarbij dient aangetekend te worden, dat de waarnemingen van twee vlakbij elkaar gelegen telposten (Egmond aan Zee en Camperduin) bij elkaar werden opge-

Tabel 2. Dagtotalen van de enkele stormgasten langs de Nederlandse kust op 16 september 1994. In het totaal zijn ook de bij Westkapelle waargenomen zeevogels inbegrepen.

Table 2. Total number of storm-driven seabirds along the Dutch coast, 16 September 1994. The birds observed at Westkapelle are included in the total figure.

Soort species	Links ←	Rechts →	ter plaatse ↓	Totaal
Noordse Stormvogel <i>Fulmarus glacialis</i>	304	30 947	-	31 601
Grauwe Pijlstormvogel <i>Puffinus griseus</i>	4	93	-	109
Noordse Pijlstormvogel <i>Puffinus puffinus</i>	26	111	-	149
Vale Pijlstormvogel <i>Puffinus mauretanicus</i>	-	1	-	1
Vaal Stormvogeltje <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	22	50	-	98
Jan van Gent <i>Sula bassana</i>	164	741	-	905
Rosse Franjepoot <i>Phalaropus fulicarius</i>	3	-	-	3
Middelste Jager <i>Stercorarius pomarinus</i>	17	60	-	85
Kleine Jager <i>Stercorarius parasiticus</i>	481	734	2	1567
Kleinste Jager <i>Stercorarius longicaudus</i>	4	8	-	13
Grote Jager <i>Stercorarius skua</i>	59	130	2	251
ongedetermineerde jager <i>Stercorarius</i> spp.	6	5	-	11
Vorkstaartmeeuw <i>Larus sabini</i>	-	1	-	1
Drieteenmeeuw <i>Rissa tridactyla</i>	62	4003	-	4065

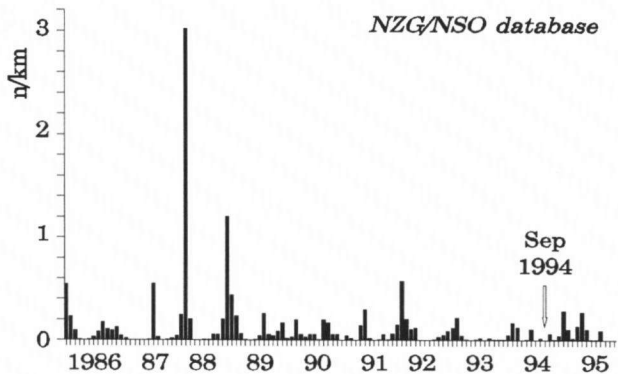
teld. Bij Egmond werden 14 213 Noordse Stormvogels genoteerd in 11.5 waarnemingsuren (1237/uur), bij Camperduin werden 15 789 exemplaren in 13 uren gezien (1130/uur; tabel 3). De totale passage langs de Noordhollandse kust op 16 september zal derhalve in een orde van grootte van $\geq 15\ 000$ Noordse Stormvogels hebben gelegen. De concentratie als gevolg van stuwing was dan ook bijzonder hoog. Vergelijkbare concentraties werden ook tijdens offshore waarnemingen nooit gezien op het Nederlands deel van het Continentaal Plat (Camphuysen & Leopold 1994).

Massale verplaatsingen van Noordse Stormvogels zijn in de Noordzee geen onbekend verschijnsel. Soms gaan dergelijke bewegingen gepaard met massale sterfte (*wrecks*). Zo werden in februari 1962 grote aantallen dode Noordse Stormvogels gevonden op de stranden van Engeland, Nederland en Zweden (Pashby & Cudworth 1969). Van deze vogels behoorde een aanzienlijk deel tot de donkere fase, hetgeen wees op een hoognoordelijke afkomst van de betrokken vogels. In 1994 werd geen bijzondere sterfte waargenomen (figuur 1) en ook was het aantal donkere vogels klein (tabel 4).

Over de herkomst van de vogels die op 16 en 17 september 1994 de Nederlandse kust passeerden valt weinig met zekerheid te zeggen. In augustus en november 1994 werden uitgebreide tellingen van zeevogels in het gehele Noordzeegebied uitgevoerd (Camphuysen *et al.* 1995). Het aantal gekleurde vogels langs de kust op 16 september kwam goed overeen met het

Figuur 1. Maandelijks dichtheden dode Noordse Stormvogels langs de Nederlandse kust in de jaren 1986-85 (NZG/NSO).

Figure 1. Monthly densities of dead Fulmars (n/km) along the Dutch coast, 1986-95 (NZG/NSO).

percentage gekleurde vogels dat in de rest van de Noordzee werd aangetroffen (tabel 4-5). De populatie Noordse Stormvogels in de Noordzee werd voor de periode augustus-september 1994 geschat op ongeveer 3.7 miljoen exemplaren (Camphuysen *et al.* 1995). Uitgaande van deze schatting, werd op 16 september langs de Noordhollandse kust daarvan in korte tijd ongeveer 0.5% waargenomen.

Grote Jager *Catharacta skua* Hoewel een dagtotaal van 191 Grote Jagers een flinke verbetering van het bestaande record inhield, haalt 1994 met moeite de top drie van beste jaren voor deze soort sinds de registraties in 1972 begonnen. Net als voor de Noordse Stormvogel, gold voor de Grote Jager dat een onevenredig deel van de vogels op slechts één enkele dag werd waargenomen. In vergelijking met de Noordse Stormvogel was de verdeling van Grote Jagers over het kustgebied echter veel gelijkmatiger (tabel 6).

Gedurende het broedseizoen houden Grote Jagers zich vooral op in relatief kleine gebieden rond de broedkolonies. De eerste trek komt op gang wanneer in de maand juli de onvolwassen exemplaren deze gebieden verlaten, waarna de juveniele en adulte vogels met een mislukt broedsel volgen in augustus (Durinck *et al.* 1995). Pas in oktober hebben ook de laatste Grote Jagers de kolonies verlaten. In de maanden september en oktober zijn de op de Noordzee gevonden dichtheden maximaal. Grofweg volgen de Grote Jagers de Schotse en Engelse oostkust op weg naar de overwinteringsgebieden in de Golf van Biskaje en de Atlantische Oceaan (Stone *et al.* 1995). Nabij Nederland worden op de Bruine Bank en op de Terschelling Bank hogere dichtheden gevonden. Voor deze twee gebieden samen wordt een geschat totaal

Tabel 3. Aantal Noordse Stormvogels, het aantal waarnemingsuren en het uurgemiddelde per telpost op 16 september 1994.

Table 3. Number of Fulmars, observation hours and n/h per site, 16 September 1994.

Telpost site	Totaal total	uren hours	uurgemiddelde mean
Maasvlakte	1	3	0
Scheveningen	72	13.5	5
Katwijk aan Zee	219	6	37
Bloemendaal	957	11.5	83
Egmond aan Zee	14 229	11.5	1237
Hondsbossche Zeewering	15 826	13	1130

Tabel 4. Aantal gekleurde en lichte Noordse Stormvogels in Noord-Holland op 16 september 1994.

Table 4. Coloured and light Fulmars in Noord-Holland, 16 September 1994.

Telpost site	Gekleurd coloured	Licht light	% Gekleurd %col.
Egmond aan Zee	16	14 213	0.1
Hondsbossche Zeewering	37	15 789	0.2

Tabel 5. Aantal gekleurde en lichte Noordse Stormvogels in de Noordzee in de periode augustus-september 1994 (naar Camphuysen et al. 1994).

Table 5. Coloured and light Fulmars in the North Sea, August-September 1994 (after Camphuysen et al. 1994).

Deelgebied subregion	Gekleurd coloured	Licht light	% Gekleurd %col
Noordwest NW	2	2578	0.1
Noordoost NE	4	926	0.4
Centraal-west CW	5	2940	0.2
Centraal C	12	4648	0.3
Centraal-oost CE	-	445	0.0
Zuidelijk S	-	369	0.0

Tabel 6. Aantal Grote Jagers, aantal waarnemingsuren en het uurgemiddelde per telpost op 16 september 1994.

Table 6. Number of Great Skuas, hours of observation and n/h, 16 September 1994.

Telpost site	Totaal total	uren hours	uurgemiddelde mean
Maasvlakte	9	3	3.0
Scheveningen	46	13.5	3.4
Katwijk aan Zee	11	6	1.8
Bloemendaal	8	11.5	0.7
Egmond aan Zee	53	11.5	4.6
Hondsbossche Zeewering	64	13	4.9

opgegeven van ruim 1000 exemplaren (Durinck *et al.* 1995).

In september worden veel gebieden op de Noordzee verlaten, wanneer de jagers via de Zuidelijke Bocht en het Kanaal naar zuidelijker gelegen overwinteringsgebieden trekken. In de Zuidelijke Bocht bevinden zich in september gemiddeld ongeveer 3000 Grote Jagers (Camphuysen & Leopold 1994). Een dagtotaal van 191 exemplaren tijdens een zuidwester storm is dus eigenlijk nog niet eens zo'n groot aantal.

(2) DE TREK VAN DUKERS IN 1994

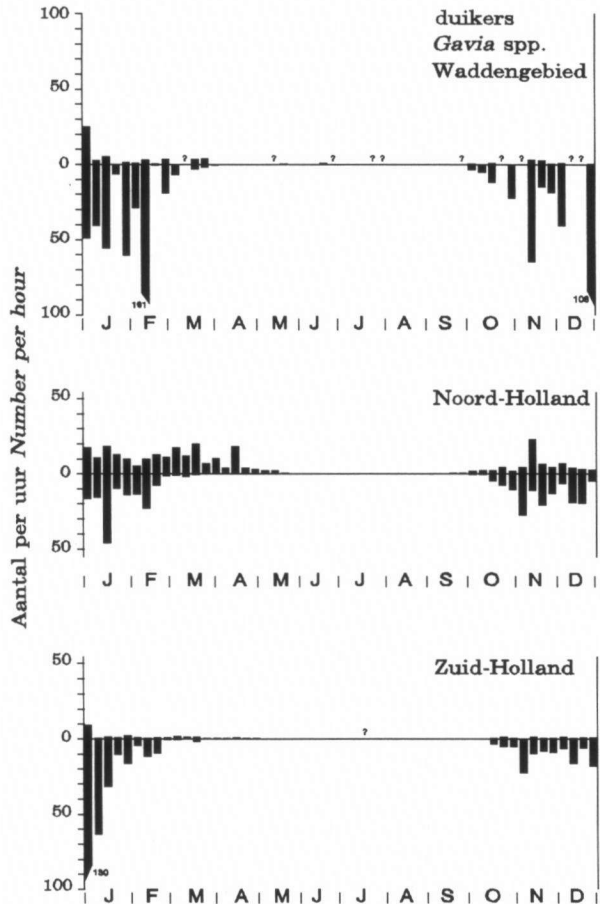
Voor zowel de Parel- *Gavia arctica* als de Roodkeelduiker *Gavia stellata* zijn de kustzones van de Noordzee, het Kattegat en de Baltische Zee belangrijke overwinteringsgebieden. Het totaal aantal overwinteraars van de twee soorten samen in NW Europa wordt geschat op 110 000 exemplaren, waarvan er zich ongeveer 48 000 in de eerst genoemde drie gebieden ophouden (Durinck *et al.* 1995). Dezelfde auteurs geven voor de Nederlandse kuststrook een geschat totaal op voor de maanden december-januari van ongeveer 4500 vogels, maar Camphuysen & Leopold (1994) berekenden dat in deze periode gemiddeld ongeveer 10 000 duikers overwinterden in Nederlandse wateren.

In 1994 bedroeg som van alle ongedetermineerde, Parel- en Roodkeeldukers 36 836. Hiervan werd 71% ($n = 26\,071$) waargenomen in het voorjaar, waarmee de eerste helft van 1994 zich heeft onderscheiden als het beste halfjaar uit de zeetrekgeschiedenis. Overal langs de Nederlandse kust werden grote aantallen duikers gezien (tabel 7). Na correctie voor de waarnemingsinspanning werd in Zuid-Holland 21% van het totaal aantal duikers gezien, in Noord-Holland 24% en langs de Waddeneilanden 55%.

De grootste aantallen duikers werden in januari gezien (63% van het voorjaartotaal; $n = 16\,533$; figuur 2). Ook uit offshore gegevens blijkt dat in de Nederlandse kustwateren midden in de winter de grootste aantallen duikers voorkomen. De hoogste dichtheden op zee werden gevonden in de Voordelta en langs de Waddenkust. In Zuid-Holland was het vooral de eerste helft van de maand januari (met temperaturen die ruim boven het vriespunt lagen en bij overwegend zuidwestelijke winden), dat er veel zuidwaarts vliegende duikers geteld werden. Het is voor het eerst dat zeetrekwaarnemers ook in Zuid-Holland belangrijke aantallen hebben waargenomen, hetgeen erop zou kunnen duiden, dat de duikers dit voorjaar zuidelijker overwinterden dan normaal. In Noord-Holland piekte het voorkomen onder invloed van een korte vorstperiode rond 17 januari, maar deze vogels vlogen heen en weer, hetgeen

Figuur 2. Seizoenpatroon van Roodkeel- en Parelduikers langs de Nederlandse kust in 1994. Boven de x-as vogels →N, onder de x-as vogels →Z.

Figure 2. Seasonal pattern of Red-throated and Black-throated Diver along the Dutch coast in 1994. Birds heading →N are shown above the x-axis, birds heading →S below the x-axis.

op locale verplaatsingen zou kunnen duiden. In het Waddengebied vlogen de hele maand januari veel duikers in westelijke richting. Gezien de verschillen in de trekrichtingen in de drie deelgebieden is het waarschijnlijk dat er zich in januari abnormaal grote aantallen duikers voor de Nederlandse kust hebben opgehouden. Na januari werden echter geen bijzondere verschijnselen meer waargenomen.

Tabel 7. Aantallen duikers links, rechts en ter plaatse en het uurgemiddelde per deelgebied in 1994.

Table 7. Numbers of divers in three subregions in 1994, including numbers to the left, to the right, on the spot and overall numbers per hour.

Voorjaar <i>spring</i> 1994	Links ←	Rechts →	Ter plaatse ↓	Totaal	Uurgem. n/h
Zuid-Holland	8855	908	171	9934	11.1
Noord-Holland	330	5461	154	8915	12.4
Wadden	6012	1080	130	7222	29.0
Najaar <i>autumn</i> 1994					
Zuid-Holland	3075	223	36	3334	3.6
Noord-Holland	3893	1762	105	5760	6.5
Wadden	1492	46	43	1581	9.3

Hoewel de aantallen duikers in het najaar klein waren in vergelijking met die in het voorjaar, was de herfst van 1994 één van de beste najaaren. Langs de kust van Zuid-Holland werd, na correctie voor waarnemingsinspanning, 18% van het najaarstotaal aan duikers waargenomen, in Noord-Holland 34% en langs de Waddeneilanden 48%. Het aantal duikers voor de Nederlandse kust nam vanaf eind oktober toe en bereikte in november een hoogtepunt. In december liepen de aantallen weliswaar iets terug maar bleven hoog. De laatste maanden van het jaar werden overigens gekenmerkt door extreem hoge temperaturen.

(3) DE TREK VAN ROOFVOGELS

Zichtbare trek van roofvogels over zee wordt door de meeste tellers beschouwd als een 'bijverschijnsel', omdat de aantallen in het algemeen klein zijn en niet in verhouding staan die van de waargenomen trek in het binnenland. Toch kan er wel een goed beeld worden gegeven van de trekpatronen van roofvogels langs onze kust. In het algemeen worden in het najaar twee à drie keer zoveel roofvogels opgemerkt als in het voorjaar, terwijl in Zuid-Holland meestal tweemaal zoveel roofvogels worden gezien als in Noord-Holland. In het Waddengebied worden de laatste jaren eigenlijk te weinig uren gemaakt om een goed beeld van de trek te krijgen. Niet actieve vliegers die water vermijden, zoals Wespandief en Buizerd, verschijnen in de meeste jaren slechts enkele malen boven zee.

In 1994 werden gemiddeld 2.5x zoveel roofvogels gezien als in de jaren 1980-89 (tabel 8). Opvallend groot waren de aantallen van de Bruine Kie-

Tabel 8. Aantallen roofvogels in voor- en najaar in 1994 en periode van 1980-89.

Table 8. Numbers of birds of prey in the first and second half year of 1994 and in the period 1980-89.

	voorjaar 94 spring 94	najaar 94 autumn 94	voorjaar 80-89 spring 80-89	najaar 80-89 autumn 80-89
Wespendief <i>Pernis apivorus</i>	2	2	12	9
Zwarte Wouw <i>Milvus nigrans</i>	1	-	3	-
Rode Wouw <i>Milvus milvus</i>	1	-	7	1
Zeearend <i>Haliaeetus albicilla</i>	1	-	1	-
Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	115	46	262	229
Blauwe Kiekendief <i>Circus cyaneus</i>	12	67	101	332
Grauwe Kiekendief <i>Circus pygargus</i>	6	1	6	2
Havik <i>Accipiter gentilis</i>	3	5	-	4
Sperwer <i>Accipiter nisus</i>	13	141	51	644
Buizerd <i>Buteo buteo</i>	6	72	28	70
Ruigpootbuizerd <i>Buteo lagopus</i>	1	7	9	13
Visarend <i>Pandion haliaetus</i>	13	10	23	12
Torenvalk <i>Falco tinnunculus</i>	25	45	93	338
Smelleken <i>Falco columbarius</i>	22	46	101	191
Boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	44	38	119	226
Slechtvalk <i>Falco peregrinus</i>	2	15	13	28
Roodpootvalk <i>Falco vespertinus</i>	2	-	4	1
Totaal totals	267	475	833	2100

kendief *Circus aeruginosus* (voorjaar), de Grauwe Kiekendief *Circus pygargus* (voorjaar), de Sperwer *Accipiter nisus* (najaar), de Buizerd *Buteo buteo* (najaar), de Ruigpootbuizerd *Buteo lagopus* (najaar), de Visarend *Pandion haliaetus* (voorjaar en najaar), het Smelleken *Falco columbarius* (najaar), de Boomvalk *Falco subbuteo* (voorjaar en najaar) en de Slechtvalk *Falco peregrinus* (najaar). Niet alleen die soorten die het op de trek voornamelijk van thermiek moeten hebben deden het goed, ook de vliegers zoals Sperwer en Smelleken kwamen zowel in voor- als najaar in grote aantallen langs.

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* De voorjaarstrek springt er in 1994 met 115 vogels duidelijk uit, vergeleken met de voorjaren van 1980-89 toen 6 tot 87 vogels werden gezien. De trek was in 1994 in Zuid-Holland ruim drie-maal (1980-89: viermaal) zo sterk als in Noord-Holland. Noordwaartse trek vond vooral plaats van eind april tot half mei (week 17, 18 en 19) tijdens dagen met matige (3-5B) oostelijke wind. Tijdens de beste dagen, op 23 april (11 exemplaren in 9 uren), 3 (12/9) en 12 mei 1994 (16/9), werden bij Scheveningen meer dan tien vogels geregistreerd. Ook op andere plaatsen langs

Sperwer Sparrowhawk

foto J. Stok

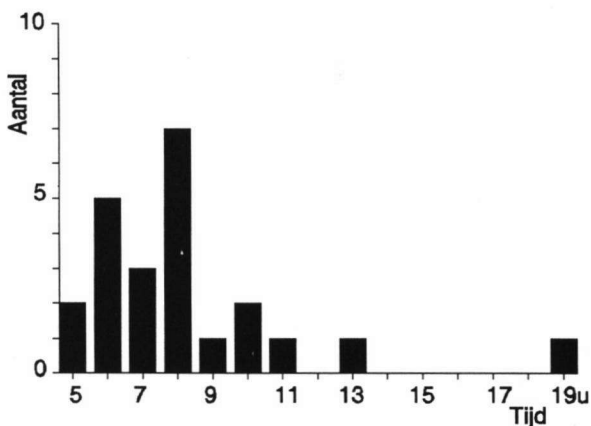
de kust van Zuid- en Noord-Holland werden deze dagen veel Bruine Kiekendieven gezien. In 1980, het vorige record-voorjaar, werden 87 vogels opgemerkt, voornamelijk in de maand mei, tijdens oostelijke winden en in Zuid-Holland. Het lijkt duidelijk dat trekkende Bruine Kiekendieven, die in het voorjaar aan de kust worden gezien meegevoerd zijn met (aanhoudende) oostelijke wind. Echter, niet ieder jaar als deze weersomstandigheden plaatsvinden wijken er veel Bruine Kiekendieven van hun normale trekbaan af. Op een bepaald moment verlaten ze dan de kust weer om door het binnenland verder te gaan. Slechts een klein deel komt terecht in de kop van Noord-Holland. Mogelijk moet daarbij worden gedacht aan de aantrekkingskracht van de Flevopolders. Eind april hebben alle Nederlandse Bruine Kiekendieven de broedplaatsen bezet (Bijlsma 1993). Gezien het tijdstip van de passage aan de kust (tot ver in mei) zal het hier vooral gaan om onvolwassen vogels die geen broedpoging zullen wagen.

Sperwer *Accipiter nisus* De najaarstrek van de Sperwer was zowel in Noord-Holland als Zuid-Holland omvangrijker dan in andere jaren. Varieerde het aantal vogels in de periode 1980-89 van 15-123, in 1994 werden er 141 Sperwers geteld. Het aantal passerende vogels was in Zuid-Holland tweemaal zo groot als in Noord-Holland. Waarschijnlijk is hier sprake van stuwing, waarbij Sperwers de zee niet oversteken maar de langs de kust trekkende zangvogels volgen. Langstrekkende Sperwers worden niet alleen boven de eerste duinenrij of boven het strand gezien, maar worden ook met grote snelheid langstrekkend tot op enkele honderden meters boven zee opgemerkt. De najaarstrek vond plaats tussen half september en half november, met een maximum in week 42 (5-21 oktober) waarin 70 passerende Sperwers gezien werden. De beste dagen waren 18 oktober 94 (25→Z in 7 uren) en 19 oktober 94 (17→Z in 8 uren), beide op Scheveningen. Deze dagen stond er een zuidoosten wind 2-6B en werd er sterke trek van kleine zangvogels genoteerd. De trek vond deze twee dagen vooral in de ochtend plaats en tot 11.00 uur werd een uurgemiddelde van 4.6 vogels genoteerd. Na 11.00 uur kwamen er nog slechts enkele vogels langs (gemiddeld 0.9/uur). Aan Camperduin werd op 18 en 19 oktober 1994 rond het middaguur geteld, zodat over de sperwertrek aldaar niets gezegd kan worden.

Buizerd *Buteo buteo* Sterker dan de meeste andere roofvogels is de Buizerd geneigd om over land te trekken. Vandaar, dat in de meeste jaren maar enkele individuen boven zee worden opgemerkt. In de jaren 1980-89 werden

Figuur 3. Aantal Visarenden in de loop van de dag.

Figure 3. Number of Ospreys during the day.

per najaar 1-8 vogels gezien. Een uitzondering was 1985 met 38 trekkers, waarvan er 18 op één dag bij Huisduinen werden gezien. In het na-

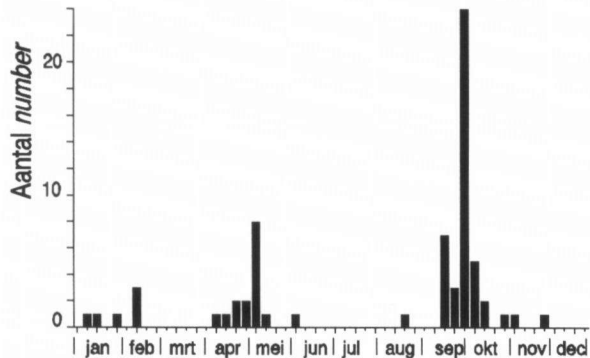
jaar van 1994 werden meer trekkende Buizerds gezien dan in de periode 1980-89, waaruit blijkt dat we kunnen spreken van een uitzonderlijk verschijnsel, dat zich overigens beperkte tot Zuid-Holland. Naast een tiental waarnemingen van één exemplaar, werden hier tussen 8 en 21 oktober de volgende aantallen geteld: 8→Z op 8 oktober, 51→Z op 18 oktober en 8→Z op 19 oktober.

Visarend *Pandion haliaetus* De meeste Visarenden werden in het voorjaar gezien tussen 23 april en 20 mei en in het najaar tussen 16 augustus en 24 september. Twaalf vogels werden in Zuid-Holland gezien en elf in Noord-Holland. Opvallend is, dat de trek vooral in de (zeer) vroege ochtenduren plaatsvond (figuur 3) en slechts één vogel werd 's avonds gezien.

Smelleken *Falco columbarius* De grootste aantallen trekkende Smellekens worden in ons land langs de kust gezien (Hustings & Van Winden 1995) en tijdens zeetrekellingen is het één van de roofvogels die het meest worden gezien. Hoewel het Smelleken niet afhankelijk is van het optreden van thermiek, verschilt het aantal trekkers dat van jaar tot jaar wordt gezien zowel in voor- als najaar toch aanzienlijk (1980-89: voorjaar 2-26, najaar 9-42 vogels). In vergelijking hiermee waren de aantallen in 1994 aan de hoge kant. 's Winters (december-maart) werden weinig Smellekens gezien (figuur 4). Tussen half april en half mei werden 14 vogels gezien. In het najaar werden 34 exmplaren waargenomen van de derde week van september tot be-

Figuur 4. Aantal Smellekens per week langs de Nederlandse kust in 1994.

Figure 4. Number of Merlins per week along the Dutch coast in 1994.

gin november. Dit trekpatroon lijkt op het seizoenpatroon zoals dat door het

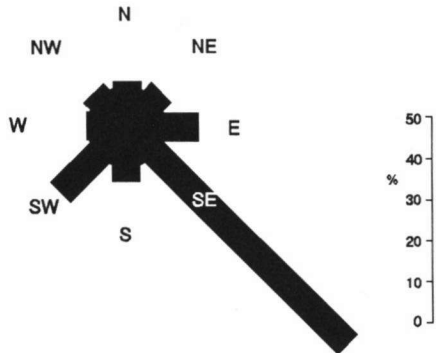
SOVON werd gevonden (Hustings & Van Winden 1995). Tijdens de najaars-trek werden in Zuid-Holland (35 exemplaren) veel meer Smellekens gezien dan in Noord-Holland (8 exemplaren). Op 1 en 2 oktober passeerden bij Scheveningen maar liefst 19 stuks.

(4) DE NAJAARSTREK VAN KIEVITEN *VANELLUS VANELLUS*

Dankzij een korte periode met sterke trek in het najaar was het aantal waargenomen Kieviten groot ($n = 31\ 893$). Zoals gebruikelijk is voor veel weidevogels, werden vrijwel alle Kieviten langs de Hollandse kust gezien. In het voorjaar waren de aantallen klein, met de sterkste trek van begin februari tot half maart. Vanaf half juni tot half augustus was de Kievit weer een geregelde verschijning langs de Hollandse kust. In Noord-Holland passeerden de grootste aantallen begin augustus, in Zuid-Holland werden de meeste Kieviten in de eerste helft van juli opgemerkt. In de rest van het najaar was het voorkomen sterk afhankelijk van het voorkomen van zuidoostelijke winden (figuur 5). Dergelijke omstandigheden kwamen tot begin november nauwelijks voor. Toen de wind vervolgens naar de ZO-hoek draaide, reageerden Kieviten en Kokmeeuwen *Larus ridibundus* prompt: van 2-5 november passeerde 67% ($n = 22\ 882$) van het najaarstotaal langs de kust van Zuid-Holland en Noord-Holland. Op 2 november draaide de wind naar ZO (3-4B). Alleen bij Camperduin werden toen in de ochtenduren enkele tientallen Kieviten gezien. De volgende dag nam de wind in de loop van de dag toe tot 6B en kwam de trek pas echt op gang. Bij Camperduin (in 8 uren) en Scheveningen (5 uren)

Figuur 5. Percentage langstrekkende Kieviten bij verschillende wind-richtingen, najaar 1994.

Figure 5. Percentage of Lapwings recorded in different wind directions, autumn 1994.

passeerden respectievelijk 3139 en 3515 exemplaren in zuidelijke richting. Ook de twee dagen erna waren de aantallen in Zuid-Holland hoger dan die in Noord-Holland. Met name in Scheveningen werden grote aantallen gezien: 5447 →Z op 4 november en 4892 →Z op 5 november. Op deze laatste dag werd er bij Camperduin 2756 Kieviten geteld, terwijl er in Bloemendaal, Noordwijk en op de Maasvlakte minder dan 400 vogels werden gezien. In Bloemendaal en Noordwijk stopte men vermoedelijk te vroeg met tellen, maar op de Maasvlakte ontbraken Kieviten nagenoeg in de uren dat er in Scheveningen massale trek plaatsvond. Deze vogels hebben of de trek onderbroken, of een route aangehouden die niet over de Maasvlakte leidde. Na 5 november was de Kievit een onregelmatige verschijning. In Zuid-Holland werden op 22 november (met oostenwind) nog enige verplaatsingen geconstateerd, terwijl in Noord-Holland alleen tijdens een korte koudeperiode half december flinke aantallen werden waargenomen.

(5) DE TREK VAN ZWARTE ZEEËENDEN *MELANITTA NIGRA* IN 1994

De Zwarte Zeeëend *Melanitta nigra* broedt in Schotland, Scandinavië en Siberië en de eerste vogels die in de nabijheid van Nederland overwinteren keren al in augustus terug. Op het Nederlands deel van de Noordzee zijn jaarlijks enkele concentraties te vinden. Op plekken waar het voedselaanbod dat toestaat, overwinteren Zwarte Zeeëenden in grote groepen (Leopold 1995). Vooral de aanwezigheid van schelpenbanken van de Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata* zijn bepalend voor de aanwezigheid van

concentraties eenden. Deze banken, die in hun verspreiding tot de kustgebieden en andere ondieptes beperkt zijn, kunnen echter even snel verschijnen als weer verdwijnen (Leopold *in prep.*). Tot het eind van de jaren tachtig hielden zich in de Voordelta tot maximaal 28 000 Zwarte Zeeëenden op, sinds het begin van de jaren negentig liepen de aantallen boven de oostelijke Waddeneilanden soms op tot meer dan 100 000 stuks (Leopold 1995). Langs de Noordhollandse kust is het voorkomen van Zwarte Zeeëenden variabel.

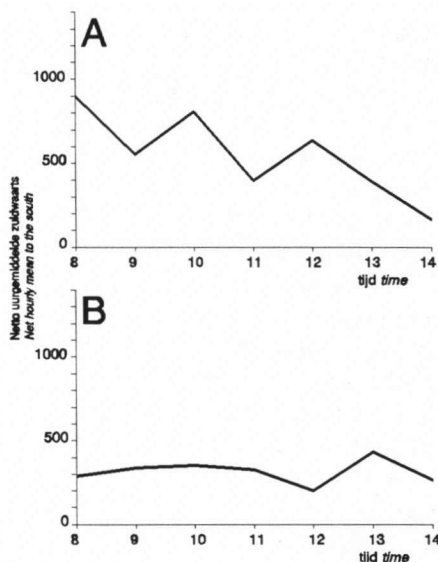
In Zuid-Holland werden in 1994 kleine aantallen Zwarte Zeeëenden gezien. Opvallend is, dat de concentraties zoals die zich vroeger in de Voordelta voordeden, al jaren niet meer voorkomen (Leopold *in prep.*). In het Waddengebied is helaas te weinig geteld om een goed beeld van de trek en het verblijf van de Zwarte Zeeëenden te krijgen. Vermoedelijk hielden zich hier flinke aantallen Zwarte Zeeëenden op, maar hieronder worden uitsluitend de resultaten van Noord-Holland besproken.

Vanaf eind oktober 1993 werden langs de Noordhollandse kust vrijwel dagelijks enkele duizenden Zwarte Zeeëenden gezien (Stegeman & Winter 1994). Dit zette zich voort in de eerste maanden van 1994, toen flinke groepen zwemmende vogels op zee zichtbaar waren (maximaal 17 500 op 10 januari). Tot eind februari bepaalden zuidwaarts gerichte verplaatsingen het beeld bij Camperduin. Het netto dagmaximum van zuidwaarts vliegende vogels, 11 559 exemplaren, werd op 6 januari geteld. Vermoedelijk onder invloed van wind en getijstroom, werden de eenden dagelijks gedwongen dergelijke correctievluchten uit te voeren. Deze verplaatsingen hielden na 27 februari abrupt op, omdat de laatste vogels van de concentratie voor Camperduin blijkbaar waren vertrokken. Voorjaarstrek werd gezien van eind februari tot in de derde week van april (maximaal 450-500/uur, tweede helft maart). Dit is de gebruikelijke periode voor voorjaarstrek langs de Noordhollandse kust, maar de uurgemiddelden waren dit jaar aan de hoge kant (Platteeuw *et al.* 1994).

Zoals altijd werden 's zomers kleine aantallen Zwarte Zeeëenden gezien, waarna de aantallen vanaf september weer langzaam opliepen. Het aantal langsvliegende Zwarte Zeeëenden was het gehele najaar echter vrij klein, met maxima van 50/uur en alleen in uitzonderlijke gevallen meer dan 100 vogels per uur. Ongebruikelijk was de terugval in de uurgemiddelden in december, hetgeen kan een aanwijzing kan zijn voor het ontbreken van (voldoende) voedsel deze winter voor de Noordhollandse kust. Ofschoon *Spisula*-banken grote natuurlijke variaties kunnen vertonen, is het mogelijk dat de aanwezige banken voor de Noordhollandse kust zijn vernietigd door de visserij.

Figuur 5. Dagritme van Zwarte Zee-eenden bij Camperduin: (a) januari-februari 1994, (b) maart-april 1994. Uitgezet is het netto uurgemiddelde naar zuid passerende eenden.

Figure 5. Diurnal rhythm of Common Scoters at Camperduin: (a) January-February 1994, (b) March-April 1994. Shown is the net total/hour of ducks heading south.

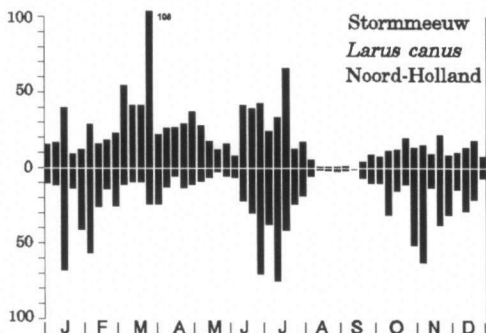
De correctievluchten in de maanden januari en februari 1994 hadden een opvallend dagritme (figuur 5a). Zo kwam de trek in alle vroege op gang waarna het uurgemiddelde al snel weer terugliep. Omdat Zwarte Zeeëenden vooral overdag fourageren (Cramp *et al.* 1977), is het mogelijk dat ze een *Spisula*-bank iets ten zuiden van Camperduin opzochten. In Egmond werden nauwelijks Zwarte Zeeëenden gezien. De voorjaarstrek, vanaf begin maart, gaf een geheel ander dagritme te zien (figuur 5b). Het aantal langstreckende vogels is dan juist over de gehele dag min of meer constant (*cf.* Camphuysen & van Dijk 1983). Uit deze grafiek blijkt dat de trek dan zeker tot in het begin van de middag voortduurt. Het resultaat van de correctievluchten voor de Hondsbossche Zeewering is een recordaantal Zwarte Zeeëenden voor het voorjaar van 1994. Helaas zegt dit weinig over de aantallen pleisterende exemplaren van deze eendesoor voor de Nederlandse kust. Zelfs blijkt het niet mogelijk om aan de hand van de tellingen verder te komen dan het vaststellen van de minimale groeps grootte aan de hand van een 'ter plaatse-telling'.

(6) STORMMEEUWEN *LARUS CANUS* LANGS DE NOORDHOLLANDSE KUST

Alleen bij Camperduin is de Stormmeeuw voldoende regelmatig geteld om een betrouwbaar beeld te schetsen van de trek (figuur 6). Gerichte noordwaartse trek werd, zoals gebruikelijk, gezien vanaf de tweede week in maart tot ver in mei. Een duidelijke piek werd gezien in de laatste week van maart,

Figuur 6. Seizoenpatroon van de Stormmeeuw langs de Noordhollandse kust in 1994 (zie figuur 2 voor toelichting).

Figure 6. Seasonal pattern of Common Gulls in Noord-Holland (see for conventions figure 2).

met een gemiddelde van 108/uur →N. De sterkste

trek vond plaats op dagen met zwakke tot matige wind uit zuidoostelijke tot westzuidwestelijke richting. Deze Stormmeeuwen zijn afkomstig uit de overwinteringsgebieden in Engeland en Noord-Frankrijk en het lijkt er sterk op, dat ze bij voorkeur met rugwind (Z, ZW) de Noordzee oversteken. De beste dagen in het voorjaar waren:

- 11 maart 94 Camperduin 35 →Z, 629 →N (3 uur)
- 22 maart 94 Camperduin 33 →Z, 337 →N (2 uur)
- 27 maart 94 Camperduin 331 →Z, 2113 →N (6 uur)

In mei waren de aantallen klein, maar van begin juni tot eind juli werden weer flinke aantallen Stormmeeuwen gezien (maximaal 50-60/uur).

Het aantal broedvogels in de duinen achter Camperduin is na de komst van de Vos *Vulpus vulpus* gedaald van 5500 paar halverwege de jaren tachtig tot 671 paar in 1994. In de periode dat er nog grote jongen waren, kwamen de adulte Stormmeeuwen veel boven zee om voedsel voor de jongen te zoeken (Keijl *et al.* 1987). In 1994 verlieten de adulte vogels de kolonie in de eerste helft van juni (omdat er toch vrijwel geen ei gelegd was en er geen jong was uitgekomen door de aanwezigheid van Vossen), terwijl ze vroeger pas rond 1 augustus vertrokken. Toch waren de aantallen Stormmeeuwen in juni en juli langs de kust niet kleiner dan die in de periode 1977-89 en ook het doortrekpatroon is gelijk. Ook in de dichtstbijgelegen kolonie bij Petten (960 paar in 1994) werden in juni alle uitgekomen jongen door Vossen gepredeerd. Kennelijk blijven de adulte Stormmeeuwen na een mislukt broedseizoen tot eind juli aan de kust om voedsel te zoeken om vervolgens het gebruikelijke wegtrekgedrag te vertonen.

In augustus en september werden er vrijwel geen Stormmeeuwen gezien,

wat aansluit bij de waarnemingen uit 1977-89. Vanaf eind september namen de aantallen weer toe en min of meer gerichte trek naar het zuiden vond toen plaats tot eind november. Er was een duidelijke trekpiek in de laatste week van oktober en de eerste van november. De beste dag was 2 november 1994 met 1304 exemplaren (964 →Z, 340 →N) in 7 uren te Camperduin. Evenals in het voorjaar vond de trek in het najaar vooral plaats bij wind tussen ZO en ZW, maar nu lag het accent iets meer bij oostelijke wind. In de winter (december-februari) werd geen gerichte trek gezien en varieerden de uurgemiddelden van een tiental tot ongeveer 100 vogels per uur. Er werd in de winter geen verband gevonden tussen de windrichting en het voorkomen van de Stormmeeuw langs de kust.

(7) TOPDAGEN

Voortaan zal in elk zeetrekverslag een afzonderlijke lijst worden opgenomen van record-dagtotalen. Omdat de gegevens over de jaren 1990-93 nog niet in verslagvorm zijn uitgebracht, worden de gegevens vergeleken met de resultaten van tellingen in de jaren 1972-89, zoals gepubliceerd in Camphuysen & van Dijk (1983) en Platteeuw *et al.* (1994).

Duikers Op 6 januari 1994 werden te Scheveningen in 7 uren 1368 duikers gezien (1227→Z, 107 →N, 34 ter plaatse). Het is opmerkelijk dat het oude record van 18 januari 1987 (1099 →Z te Camperduin) gebroken werd in Zuid-Holland. Er is echter een nog groter aantal bekend: in 1992 werden op 27 november op Ameland 1380 exemplaren gezien.

Noordse Stormvogel Op 16 september 1994 passeerden bij Camperduin in 13 uren in totaal 15 789 Noordse Stormvogels. Tegelijkertijd werden bij Egmond aan Zee in 11.5 uur 14 213 exemplaren geteld. Weinigen hadden gedacht dat het record van 10 000 exemplaren (11 november 1985 te Camperduin) ooit nog overtroffen zou kunnen worden. Gezien de enorme Noordzeepopulatie zijn nog grotere aantallen echter niet ondenkbaar.

Visdief/Noordse Stern Op 1 september 1994 werden bij Camperduin in 8 uren 10 286 noordse/dieven geteld (8455 →Z, 1051 →N, 780 ter plaatse). Het oude record waren de ruim 8000 exemplaren bij Hoek van Holland op 12 augustus 1981. In het niet gepubliceerde verslagjaar 1992 werden overigens op 10 mei in Camperduin maar liefst 17 000 noordse/ dieven geteld.

Kleine Jager Op 16 september 1994 werden bij Scheveningen in 13.5 uren 389 Kleine Jagers geteld (300 →Z, 89 →N). Het oude record (284 exemplaren bij Camperduin) dateerde van 9 september 1984.

(8) ZELDZAME EN SCHAARSE SOORTEN IN 1994

In *Sula* 8(3) werd melding gemaakt van de oprichting van een commissie die zich gaat bezighouden met een beoordeling van bepaalde schaarse en zeldzame (zee-) vogels en van de soorten die daarvoor in aanmerking komen. De commissie bestond uit Sander Lagerveld, Leo Stegeman en Wim van Splunder. Soorten die door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) worden beoordeeld zijn grotendeels nog in behandeling bij deze commissie. Overigens zal het niet lang duren voordat de Vale Pijlstormvogel *Puffinus yelkouan* en de Zwarte Zeekoet *Cephus grylle*, mogelijk ook het Stormvogeltje *Hydrobates pelagicus*, als 'CDNA-soorten' worden afgevoerd. Vanaf dat moment is het noodzakelijk dat de NZG waarnemingen van deze soorten gaat beoordelen.

Het is te hopen dat waarnemers voortaan alle waarnemingen van zeldzame (zee-) vogels zullen beschrijven. Ook van waarnemingen die in onderstaande lijst werden afgewezen vanwege het ontbreken van een beschrijving, kunnen alsnog beschrijvingen worden ingediend. Het is niet nodig om uitputtende beschrijvingen op te stellen, maar een korte vermelding van de waargenomen kenmerken is vereist. Afgewezen gevallen zullen bij latere bewerkingen niet meegenomen zullen worden. Het is betreuwend, dat door het ontbreken van iedere beschrijving van vrijwel alle dit jaar waargenomen Lachsterns *Gelochelidon nilotica* en Kleinste Jagers *Stercorarius longicaudus* een incompleet beeld van hun ongewoon talrijke voorkomen in 1994 zal ontstaan.

Grote duiker *Gavia immer/gavia adamsii* Eén waarneming:

Camperduin	02 april 94	1 →N
------------	-------------	------

IJsdruiker *Gavia immer* In Scheveningen werden niet minder dan 11 IJsdruikers waargenomen in januari en februari en 1 in maart. Helaas werd geen van de vogels beschreven zodat ze allemaal moesten worden afgewezen. Wel aanvaard werden:

IJmuiden	01 maart 94	1 juveniel ter plaatse
Camperduin	02 mei 94	1 ad zomerkleed ter plaatse

Vale Pijlstormvogel *Puffinus yelkouan* Negen waarnemingen:

Camperduin	05 juli 94	1 →N (in behandeling CDNA)
Bloemendaal	09 augustus 94	1 →N (in behandeling CDNA)
Camperduin	17 augustus 94	1 →N (in behandeling CDNA)
Camperduin	21 augustus 94	1 →Z (in behandeling CDNA)
Scheveningen	25 augustus 94	1 →Z (in behandeling CDNA)
Camperduin	30 augustus 94	1 →N (in behandeling CDNA)
Camperduin	01 september 94	1 →Z (in behandeling CDNA)
Noordwijk	03 september 94	1 →N (in behandeling CDNA)
Egmond	16 september 94	1 →N (in behandeling CDNA)

Stormvogeltje *Hydrobates pelagicus* Twee waarnemingen:

Camperduin	03 oktober 94	1 →N(in behandeling CDNA)
Westkapelle	05 december 94	1 →Z(in behandeling CDNA)

Kuifaalscholver *Phalacrocorax aristotelis* Achttien waarnemingen van Scheveningen en één van de Maasvlakte konden wegens het ontbreken van een beschrijving niet worden aanvaard. Een waarneming in oktober te IJmuiden was onvolledig beschreven. Wel aanvaard:

Camperduin	06 februari 94	1 onvolwassen →N
------------	----------------	------------------

Koningseider *Somateria spectabilis* Te Scheveningen werd een juveniel ♀ drie maal waargenomen in oktober en november. De waarnemingen werden door het CDNA aanvaard.

Grauwe Franjepoot *Phalaropus lobatus* Op 2 september werd te Scheveningen een exemplaar waargenomen dat niet werd beschreven en daarom is afgewezen. Aanvaard werd:

Camperduin	24 augustus 94	1 →Z
------------	----------------	------

Rosse Franjepoot *Phalaropus fulicaria* Twee waarnemingen uit Scheveningen op 16 en 17 september moesten door het ontbreken van beschrijvingen worden afgewezen. Aanvaard werden:

Camperduin	21 oktober 94	1 ter plaatse
Camperduin	21 november 94	1 →Z

Kleinste Jager *Stercorarius longicaudus* Het najaarsvoorkomen was uitzon-

derlijk en wordt slechts overtroffen door de invasie in de herfst van 1988. De eerste vogel (een juveniel) werd reeds op 12 augustus bij Camperduin gezien. In augustus volgden nog 7 waarnemingen waarvan 3 adult. De overige waarnemingen werden bijna allen gedurende de eerste helft van september gedaan waarvan maar liefst 22 exemplaren langs diverse posten op 16 en 17 september. Het is betreurenswaardig dat van de 42 waargenomen exemplaren er slechts 12 beschreven en aanvaard konden worden. Hierdoor kan helaas niet dieper ingegaan worden op dit verschijnsel. Twee voorjaars-waarnemingen konden worden aanvaard:

Camperduin	04 mei 94	1 ad →N
Camperduin	23 mei 94	1 ad ter plaatse

Vorkstaartmeeuw *Larus sabini* In totaal werden te Scheveningen 7 Vorkstaartmeeuwen (3 in januari, 2 in oktober en 1 in november) niet beschreven en deze zijn daarom afgewezen. Eén waarneming op een uitzonderlijke datum (13 maart) te Camperduin was niet overtuigend beschreven. Wel aanvaardbaar waren:

Camperduin	16 september 94	1 ad zomerkleed →N
Bloemendaal	04 oktober 94	1 juveniel →N

Kleine Kokmeeuw *Larus philadelphia* Eén waarneming:

Scheveningen	13 november 94	1 →Z (in behandeling CDNA?)
--------------	----------------	-----------------------------

Grote Burgemeester *Larus hyperboreus* Van zes Scheveningse gevallen ontbrak een beschrijvingen en deze werden daarom afgewezen. Wel aanvaard werden:

Camperduin	08 januari 94	1 2ekj →Z
Camperduin	17 januari 94	1 2ekj →Z
Camperduin	19 januari 94	2 2ekj →Z
Camperduin	02, 06, 08 februari 9	1 2ekj
Katwijk	07 februari 94	1 2ekj →Z
Camperduin	20 maart 94	1 2ekj →Z
Camperduin	02 april 94	1 3ekj →Z
Camperduin	03, 04, 13, 14, 16 mei 94	1 2ekj
Camperduin	18 oktober 94	1 1ekj →N
Camperduin	05 november 94	1 ad →N

Ross' Meeuw *Rhodostetia rosea* Op 24 maart, 29 oktober en 22 november

werden bij Camperduin volwassen Ross' Meeuwen waargenomen. Deze drie waarnemingen zijn in behandeling bij het CDNA.

Geelpootmeeuw *Larus cacchinans* Te Scheveningen (2 exemplaren), Egmond (1), Camperduin (1) en West-Kapelle (1) werden Geelpootmeeuwen waargenomen. Allen werden afgewezen. De vogel van Egmond werd onvolledig beschreven en de waarneming te Camperduin had waarschijnlijk betrekking op het zogenaamde 'omissus'-type. Van de overigen werd geen beschrijving opgesteld.

Reuzenstern *Sterna caspia* Eén exemplaar te Scheveningen op 13 mei moest door het ontbreken van een beschrijving worden afgewezen. Wel aanvaard werden:

Camperduin	17 april 94	1 ad zomerkleed →Z
Camperduin	24 juli 94	1 ad →Z
Camperduin	02 augustus 94	1 ad →N

Lachstern *Sterna nilotica* Alle waarnemingen van Lachsterns moesten worden afgewezen wegens een onvoldoende beschrijving of het geheel ontbreken hiervan. Zodoende kan een opmerkelijk regelmatig voorkomen te Scheveningen niet overtuigend gedocumenteerd worden.

Dougalls Stern *Sterna dougallii* Twee waarnemingen:

Cadzand	10 mei 94	1 →N (in behandeling CDNA)
Egmond	27 juni 94	1 →N (in behandeling CDNA)

Witwangstern *Chlidonias hybridus* Eén waarneming:

Scheveningen	11 mei 94	1 →N (in behandeling CDNA)
--------------	-----------	----------------------------

Witvleugelstern *Chlidonias leucopterus* Eén waarneming:

Camperduin	27 juli 94	1 juveniel →N
------------	------------	---------------

Zwarte Zeekoet *Cephus grylle* Vijf waarnemingen:

Camperduin	24 augustus 94	1 ad wkl →Z (in behandeling CDNA)
Bergen	25 augustus 94	1 ad wkl →N (in behandeling CDNA)
Egmond	25 augustus 94	1 juveniel →Z (in behandeling CDNA)
Camperduin	29 augustus 94	1 ad wkl →Z (in behandeling CDNA)

Monster

02 oktober 94

1 wkl →Z (in behandeling CDNA)

Papegaaiduiker *Fratercula arctica* Van de Papegaaiduiker werden 10 waarnemingen afgewezen omdat de beschrijving onvolledig was of ontbrak (waaronder één op Terschelling, één in Scheveningen, twee in Egmond en de rest bij Camperduin).

Bergen	02 januari 94	1 →Z
Camperduin	15 januari 94	1 →Z
Camperduin	16 januari 94	1 →Z
Camperduin	19 januari 94	1 →N
Camperduin	23 januari 94	1 →N
Camperduin	22 maart 94	1 zomerkleed →N
Camperduin	27 mei 94	1 zomerkleed →Z
Camperduin	16 september 94	1 →N
Egmond	24 september 94	1 →N
Camperduin	06 oktober 94	1 →N
Bergen	27 oktober 94	1 →N
Camperduin	04 november 94	2 →Z
Camperduin	13 november 94	1 →N
Camperduin	15 november 94	1 →N
Camperduin	21 november 94	1 →N

(9) WAARNEMINGEN VAN BRUINVISSEN *PHOCOENA PHOCOENA*

In het begin van deze eeuw, vermoedelijk tot ergens in de jaren vijftig, waren Bruinvissen *Phocoena phocoena* algemeen in de Nederlandse wateren. Van de twee soorten walvisachtige zeezoogdieren die tot de Nederlandse fauna gerekend werden, was de Bruinvis veruit de talrijkste. Strandingen en waarnemingen kwamen zo frequent voor, dat hiervan geen goede documentatie werd bijgehouden. Zo kon het gebeuren dat het verdwijnen van de soort uit de Nederlandse wateren min of meer ongemerkt plaatsvond. Op het laatste moment werd door middel van de registratie van strandingen getracht om een indruk te krijgen van de veronderstelde afname. Helaas, behalve dat met een systematische registratie van strandingen te laat werd begonnen, overleed tot overmaat van ramp de coördinator van dit programma in het begin van de jaren zestig (Van Deinse 1966). Toen de draad wat betreft de registratie weer werd opgepakt, in het begin van de jaren zeventig, was de Bruinvis al verdwenen en waren strandingen schaars (Husson & Van Bree 1972, Addink

& Smeenck 1987). Tegenwoordig prijkt de Bruinvis op de 'Rode Lijst' van bedreigde zoogdieren in Nederland (Hollander & Van der Reest 1994). Het bekende beeld van de draaiende vinnetjes (Camphuysen 1991) in de Nederlandse kustwateren is verdwenen. Duikt er onverhoeds toch weer eens een Bruinvis langs de kust op, dan wordt zo'n dier onmiddellijk als 'verdwaald' bestempeld en rukt de reddingbrigade uit om het dier te vangen (Anon. 1985).

De zeetrekwaarnemers, gestart in 1972 met het registreren van zeevogel-verplaatsingen voor de kust, vormen momenteel de belangrijkste bron van informatie over het voorkomen van de Bruinvis langs onze kust. Behalve dat in dit programma enorm veel waarnemingstijd wordt besteedt, is het de enige 'effort-gecorrigeerde' bron van informatie naast de tellingen van vogels op open zee die in de loop van de jaren tachtig een aanvang namen (Baptist 1987, Camphuysen & Leopold 1994). Sinds het midden van de jaren tachtig worden door zeetrekwaarnemers langs de Nederlandse kust vrijwel elke winter weer kleine aantallen Bruinvissen gezien (Camphuysen & Leopold 1993). Het gaat hierbij echter om hooguit enkele tientallen dieren per 1000 waarnemingsuren, maar er lijkt sprake van een voorzichtige 'come-back'. De gegevens die in 1994 werden verzameld versterkten deze indruk nog (Camphuysen 1994a). Tijdens zeetrektellingen werden in 1994 liefst 82 Bruinvissen waargenomen (59 meldingen) en daarnaast werden van derden nog eens 8 meldingen (12 exemplaren) ontvangen waaruit bleek dat Bruinvissen in de kustwateren aanzienlijk talrijker waren dan in de ruim twintig jaren daarvoor. De waarnemingen in 1994 waren echter niet een eenvoudige voortzetting van de trend die in de loop van de jaren tachtig was ingezet. Tot aan 1994 werden de meeste Bruinvissen in de maanden december-februari gezien, terwijl in 1994 pas in maart en april opvallende aantallen werden gerapporteerd:

	1980/81-1992/93	1993/94
december	23	2
januari	47	7
februari	24	-
maart	15	39
april	9	28

Zelfs in mei werden nog hier en daar Bruinvissen gezien, waaronder een exemplaar in de haven van Oudeschild op Texel (Texelse Courant) en een dier dat langdurig bij Petten werd waargenomen. Voorlopig ziet het er naar uit dat de waarnemingen in 1994 uitzonderlijk waren. In 1995 werden aanmerkelijk minder Bruinvissen opgemerkt langs onze kust.

CJC

SUMMARY

In this report, seawatching results over 1994 are described. Data were collected from 20 different sites, scattered along the Dutch coast, covering 3841 hours of observation (Table 1). The results are three subregions: Zuid-Holland (1821 hours of observation), Noord-Holland (1600 hours) and Waddengebied (420 hours). Discussed in this report are (1) the exceptional passage of tubenoses and skuas on 16 September 1994, (2) divers and (3) raptors through the year, (4) autumn passage of Lapwings, (5) the movements of Common Scoters, (6) Common Gulls in Noord-Holland, (7) 'record numbers' for divers (6 January 1994), Fulmars (16 September 1994), 'commic terns' (1 September 1994) and Arctic Skuas (16 September 1994), (8) rare birds and (9) exceptional numbers of Harbour Porpoises in spring 1994. Total numbers of birds and marine mammals observed in 1994 are tabulated in Appendix 1.

LITERATUUR

- Addink M. & Smeenk C. 1989. Stranding records of the Harbour Porpoise *Phocoena phocoena* in the Netherlands: 1970-1987. In: Evans P.G.H. & Smeenk C. (eds). Proc. 3rd Ann. Conf. ECS, La Rochelle. European Research on Cetaceans - 3: 111-114.
- Anonymous 1985. Bruinvis verdwaald in Harlinger haven. De Telegraaf 18 maart 1985.
- Baptist H.J.M. 1987. Waarnemingen van zeezoogdieren in de Nederlandse sector van de Noordzee. Lutra 30: 93-104.
- Bijlsma R.G. 1993. Ecologische atlas van Nederlandse roofvogels. Uitg. Schuyt & Co, Haarlem.
- Camphuysen C.J. 1991. Het herkennen van de Bruinvis *Phocoena phocoena* op zee. Huid & Haar 10: 31-37.
- Camphuysen C.J. 1994a. The Harbour Porpoise *Phocoena phocoena* in the southern North Sea, II: a come-back in Dutch coastal waters? Lutra 37: 54-61.
- Camphuysen C.J. 1994b. Terugkeer van Bruinvis en Tuimelaar in Nederlandse wateren?. Sula 8: 271-274.
- Camphuysen C.J., B. Calvo, J. Durinck, K. Ensor, A. Follestad, R.W. Furness, S. Garth, G. Leaper, H. Skov, M.L. Tasker & C.J.N. Winter 1995. Consumption of discards by seabirds in the North Sea. Final report EC DG XIV research contract BIOECO/93/10. NIOZ Rapport 1995 - 5, Netherlands Institute for Sea Research, Texel 202 + LVI pp.
- Camphuysen C.J. & J. van Dijk 1983. Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-79. Limosa 56: 81-230.
- Camphuysen C.J. & M.F. Leopold 1994. Atlas of seabirds in the southern North Sea. IBN Research Report 96/6, NIOZ-report 1994-8, Institute for Forestry and Nature Research, Dutch Seabird Group and Netherlands Institute for Sea Research, Texel, 1-126 pp.
- Camphuysen C.J. & Leopold M.F. 1993. The Harbour Porpoise *Phocoena phocoena* in the southern North Sea, particularly the Dutch sector. Lutra 36: 1-24.
- Deinse A.B. van 1966. Walvisnieuws over 1964. Lutra 8: 22-26.
- Hollander H. & Reest P. van der 1994. Rode Lijst van bedreigde Zoogdieren in Nederland. Vereniging voor Zoogdierk. en Zoogdierbesch., Utrecht.
- Durinck J., H. Skov, F.P. Jensen and S. Pihl 1994. Important marine areas for wintering birds in the Baltic Sea. EU DG XI research contract no. 2242/90-09-01 Ornis Consult report 1994, 110pp.
- Husson A.M. & Bree P.J.H. van 1972. Strandingen van Cetacea op de Nederlandse kust in 1970 en 1971. Lutra 14: 1-5.
- Hustings F. & E. van Winden 1995 Het Smelleken: een valk met kwik in de staart. SOVON nieuws 8(4): 9-10.
- Keijl G.O., M. van Roomen & H. Veldhuizen van Zanten 1987. Voedseloecologie van de Stormmeeuw *Larus canus* te Schoorl 1986. Rapport Instituut Lerarenopleiding Hogeschool Holland, Diemen.
- Leopold M.F. 1995. *Spisula subtruncata* als voedselbron voor Zeeëenden in Nederland. Concept.

- Pashby B.S. & Cudworth J. 1969. The Fulmar 'wreck' of 1962. *Brit. Birds* 62: 97-107.
- Platteeuw M., N.F. van der Ham & J.E. dan Ouden 1994. Zeetrekellingen in Nederland in de jaren tachtig. *Sula* 8 (1/2; special issue): 1-203.
- Skov H., Durinck J., Leopold M.F. & Tasker M.L. 1995. Important Bird Areas for seabirds in the North Sea. Birdlife International, Cambridge.
- Stegeman L. & C.J.N. Winter 1994. Zeetrekoverzicht oktober - december 1993. *De Kleine Alk* 11(4): 120-124.
- Stone C.J., A. Webb, C. Barton, N. Ratcliffe, T.C. Reed, M.L. Tasker, C.J. Camphuysen & M.W. Pienkowski 1995. An atlas of seabird distribution in north-west European waters. JNCC, Peterborough.

Appendix 1. Totale aantallen vogels en zeezoogdieren in de drie deelgebieden in 1994. Leeftijden in kalenderjaren, behalve de Jan van Gent (kleed typen).

Appendix 1. Total numbers of birds and cetaceans for the three subregions in 1994. Age in calendar years, except in Gannet (plumage types).

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>G.stel./arct.</i>	Σ	11930	1131	207	7193	7223	259	7504	1126	173	36746
<i>G.stellata</i>		2039	180	87	116	790	181	311	36	52	3792
<i>G.arctica</i>		49	14	1	5	274	19	16	3	6	387
<i>G.immer</i>	Σ	5	4	3	-	-	1	-	-	-	13
	imm	2	2	1	-	-	-	-	-	-	5
<i>G.immer/adamsii</i>	spp	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>T.ruficollis</i>		-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
<i>P.cristatus</i>		17152	2057	2419	8641	5079	4178	778	82	150	40536
<i>P.griseigena</i>		80	7	7	64	121	8	26	5	8	326
<i>P.auritus</i>		23	2	7	23	78	19	5	4	2	163
<i>P.nigricollis</i>		9	-	1	2	6	6	1	1	-	26
<i>P.auri./nigri.</i>	spp	4	6	-	15	25	8	4	6	7	75
<i>F.glacialis</i>	Σ	375	1033	6	138	32450	12	36	25	-	34075
	df	2	1	-	-	57	-	7	3	-	70
<i>P.griseus</i>		26	34	1	21	104	-	10	-	-	196
<i>P.puffinus</i>		53	74	-	21	209	-	1	2	-	360
<i>P.mauretanicus</i>		1	2	-	2	4	-	-	-	-	9
<i>H.pelagicus</i>		1	-	-	-	1	-	-	-	-	2
<i>O.leucorhoa</i>		73	9	1	12	112	-	2	-	-	209
<i>H.pela./O.leuc.</i>	spp	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2
<i>S.bassana</i>	Σ	5659	1333	337	6867	13060	918	3475	1290	498	33437
	1st	402	128	-	431	1104	24	55	33	1	2178
	2nd	314	144	5	762	2149	48	136	135	8	3701
	3rd	145	70	-	278	838	13	86	44	1	1475
	4rd	403	25	-	209	625	8	55	90	2	1417
	ad	897	415	1	1196	3121	71	379	162	5	6247
<i>P.carbo</i>	Σ	5602	3953	211	2676	3395	730	752	528	179	18026
	imm	1	-	-	2	10	-	1	1	-	15
	ad	6	6	-	46	132	7	-	-	-	197
<i>P.aristotelis</i>	Σ	3	2	15	-	1	-	-	-	-	21
	imm	-	2	7	-	-	-	-	-	-	9
	ad	2	-	4	-	-	-	-	-	-	6
<i>B.stellaris</i>		-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
<i>N.nycticorax</i>	Σ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	ad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>E.garzetta</i>		-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
<i>A.cinerea</i>	Σ	614	195	2	210	41	-	5	8	-	1075
	imm	4	-	-	51	15	-	3	1	-	74
	ad	6	-	-	6	3	-	-	-	-	15
<i>A.purpurea</i>	Σ	7	3	-	2	-	-	-	-	-	12
	imm	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
<i>C.nigra</i>		1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>C.ciconia</i>		-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

Vervolg Appendix 1
Appendix 1 continued

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>P.leucorodia</i>	Σ	48	34	-	22	6	-	2	-	-	112
	imm	-	-	-	2	1	-	-	-	-	3
	ad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>C.olor</i>	Σ	73	26	146	12	35	3	-	7	-	302
	imm	-	1	-	1	8	-	-	-	-	10
	ad	-	3	-	3	12	3	-	-	-	21
<i>C.atratus</i>	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
<i>C.columbianus</i>	Σ	101	1	-	19	67	3	-	-	-	191
	ad	-	-	-	8	-	3	-	-	-	11
<i>C.cygnus</i>	Σ	7	3	-	19	18	-	-	-	-	47
	imm	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	ad	3	-	-	2	18	-	-	-	-	23
<i>A.fabalis</i>	Σ	595	1138	-	74	15	1	45	8	-	1876
<i>A.f.rossicus</i>	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	4
<i>A.brachyrhynchus</i>	-	24	21	-	51	29	-	-	-	-	125
<i>A.albifrons</i>	Σ	738	1292	1	234	508	2	49	21	-	2845
<i>A.a.flavistrois</i>	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>A.erythropus</i>	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>A.anser</i>	-	3145	2259	-	367	370	17	17	30	-	6205
<i>B.canadensis</i>	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2
<i>B.leucopsis</i>	-	2991	1429	2	501	1732	-	38	426	-	7119
<i>B.bernicla</i>	Σ	5980	7984	126	2860	33535	38	3136	529	1	54189
<i>B.b.bernicla</i>	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>B.b.hrota</i>	-	-	1	-	-	4	-	-	-	-	5
<i>A.aegyptiacus</i>	-	20	79	2	68	15	-	-	-	-	184
<i>T.ferruginea</i>	Σ	1	-	-	6	-	-	-	-	-	7
	♀♀	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
<i>T.tadorna</i>	Σ	1835	1711	3	718	3774	45	49	75	-	8210
	imm	31	22	-	57	396	1	-	8	-	515
	ad	59	56	1	109	1800	41	-	12	-	2078
<i>A.penelope</i>	Σ	10603	2906	279	3244	10451	4909	982	243	2	33619
	♂♂	157	57	20	103	457	15	38	22	1	870
	♀♀	150	111	4	83	522	16	84	43	1	1014
<i>A.strepera</i>	Σ	164	70	3	128	301	7	3	-	-	676
	♂♂	4	9	-	22	88	3	-	-	-	126
	♀♀	6	9	-	15	82	4	-	-	-	116
<i>A.crecca</i>	Σ	3101	1080	13	1170	6763	83	195	110	-	12515
	♂♂	13	106	-	40	412	8	5	6	-	590
	♀♀	11	114	-	33	411	9	10	8	-	596
<i>A.platyrhynchus</i>	Σ	316	107	41	188	263	83	27	16	13	1053
	♂♂	21	17	4	88	107	40	8	7	7	299
	♀♀	18	19	3	72	105	38	5	8	6	274
<i>A.p.domesticus</i>	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
<i>A.acuta</i>	Σ	611	448	-	725	1541	3	60	40	-	3428
	♂♂	49	15	-	94	615	1	5	1	-	780
	♀♀	38	21	-	125	565	1	4	3	-	757

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>A.querquedula</i>	Σ	3	15	-	13	57	-	-	-	-	88
	♂♂	1	2	-	8	31	-	-	-	-	42
	♀♀	1	2	-	5	25	-	-	-	-	33
<i>A.clypeata</i>	Σ	661	211	15	342	1113	151	4	29	-	2526
	♂♂	26	52	-	95	514	56	2	9	-	754
	♀♀	24	40	-	109	436	95	2	10	-	716
<i>N.rufina</i>	Σ	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	♀♀	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>A.ferina</i>	Σ	502	104	2	198	225	1	2	1	-	1035
	♂♂	18	12	-	52	60	1	2	1	-	146
	♀♀	25	14	1	37	56	-	-	-	-	133
<i>A.nyroca</i>	Σ	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>A.fuligula</i>	Σ	218	146	3	282	509	60	13	2	-	1233
	♂♂	22	23	1	59	175	9	5	1	-	295
	♀♀	12	15	2	52	152	5	4	-	-	242
<i>A.marila</i>	Σ	456	273	3	503	1571	16	372	28	3	3225
	♂♂	14	57	-	86	248	1	49	1	1	457
	♀♀	22	66	3	95	300	7	64	3	2	562
<i>S.mollissima</i>	Σ	1636	2352	136	12097	10186	1415	24919	7432	2213	62386
	♂♂	204	265	9	3082	2445	176	3874	1082	90	11227
	♀♀	348	478	30	4263	6162	271	3800	1333	167	16852
<i>S.spectabilis</i>	Σ	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3
	♀♀	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3
<i>C.hyemalis</i>	Σ	19	9	1	19	89	1	11	-	-	149
	♂♂	2	-	-	8	34	-	6	-	-	50
	♀♀	11	4	1	10	42	1	3	-	-	72
<i>M.nigra</i>	Σ	15921	21973	354	130532	110901	30085	30008	12065	173353	369174
	♂♂	326	678	3	924	4297	28	46	42	1	6345
	♀♀	345	546	18	799	3570	31	106	19	-	5434
<i>M.fusca</i>	Σ	337	176	9	2023	1016	20	226	31	80	3918
	♂♂	88	20	1	9	72	-	30	5	-	225
	♀♀	39	16	2	10	35	1	11	1	-	115
<i>B.clangula</i>	Σ	915	88	4	326	167	14	74	9	-	1597
	♂♂	93	3	1	72	56	2	11	-	-	238
	♀♀	158	13	1	199	98	6	17	3	-	495
<i>M.albellus</i>	Σ	38	23	8	34	27	-	-	-	-	130
	♂♂	2	-	-	8	8	-	-	-	-	18
	♀♀	7	-	-	24	9	-	-	-	-	40
<i>M.serrator</i>	Σ	2109	900	24	1470	2985	10	306	62	8	7874
	♂♂	125	166	4	379	1128	1	23	10	4	1840
	♀♀	288	198	1	795	1724	9	108	27	4	3154

Vervolg Appendix 1
Appendix 1 continued

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>P.apivorus</i>	Σ	2	-	-	-	2	-	-	-	-	4
	ad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>M.migrans</i>		-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>M.milvus</i>		-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>H.albicilla</i>	Σ	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	imm	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
<i>C.aeruginosus</i>	Σ	33	86	-	19	20	-	2	1	-	161
	imm	-	1	-	6	-	-	-	-	-	7
	♂♂	-	1	-	2	6	-	-	-	-	9
	♀♀	-	1	-	6	8	-	2	1	-	18
<i>C.cyaneus</i>	Σ	36	5	1	30	1	1	3	-	2	79
	imm	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
	♂♂	2	1	-	3	-	-	-	-	-	6
	♀♀	6	2	1	23	1	1	3	-	3	40
<i>C.pygargus</i>	Σ	1	4	-	-	2	-	-	-	-	7
	♂♂	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	♀♀	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
<i>A.gentilis</i>	Σ	2	3	-	3	-	-	-	-	-	8
	♂♂	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	♀♀	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
<i>A.nisus</i>	Σ	100	4	1	42	4	1	1	-	1	154
	♂♂	1	-	-	1	1	-	-	-	1	4
	♀♀	4	-	-	1	1	-	1	-	-	7
<i>B.buteo</i>		69	2	-	2	-	2	2	1	-	78
<i>B.lagopus</i>	Σ	3	-	-	3	-	-	-	-	2	8
	imm	-	-	-	3	3	-	-	-	-	6
<i>P.haliaetus</i>	Σ	7	7	-	3	6	-	-	-	-	23
	ad	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
<i>F.tinnunculus</i>	Σ	22	9	1	8	7	21	-	-	2	70
	♂♂	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2
	♀♀	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>F.vespertinus</i>		2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>F.columbarius</i>	Σ	35	7	1	12	12	-	1	-	-	68
	♂♂	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	♀♀	3	1	-	2	2	-	1	-	-	9
<i>F.subbuteo</i>	Σ	20	34	2	7	8	11	-	-	-	82
	ad	-	-	-	1	2	3	-	-	-	6
<i>F.peregrinus</i>	Σ	3	1	-	3	5	3	2	-	-	17
	imm	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2
	♂♂	-	-	-	1	2	2	-	-	-	5
	♀♀	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
<i>F.atra</i>		-	-	43	-	-	2	-	-	-	45
<i>H.ostralegus</i>		3493	5168	530	1819	5610	5205	1291	136	1603	24855
<i>R.avosetta</i>		9	362	-	31	78	-	6	-	-	486
<i>C.dubius</i>		9	3	-	5	4	14	-	-	-	35
<i>C.hiaticula</i>		1426	674	10	848	369	11	10	2	10	3360
<i>C.alexandrinus</i>		1	5	-	3	3	-	-	-	-	12

Vervolg Appendix 1
Appendix 1 continued

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>C.morinellus</i>	Σ	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
	imm	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>P.apricaria</i>		467	232	-	292	21	-	55	2	-	1069
<i>P.squatarola</i>		860	4065	3	248	2768	9	47	47	5	8052
<i>V.vanellus</i>		18661	1167	13	13659	339	2	23	2	1	33867
<i>C.canutus</i>		185	2634	191	569	7329	1565	6	257	1	12737
<i>C.alba</i>		501	1254	393	290	3006	86	89	95	1772	7486
<i>C.minuta</i>		38	45	-	18	24	-	-	-	-	125
<i>C.temminckii</i>		-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
<i>C.ferruginea</i>		74	6	-	5	12	-	-	-	-	97
<i>C.maritima</i>		45	27	367	1	5	185	2	-	70	702
<i>C.alpina</i>		2869	3515	46	2115	32360	104	131	61	6	41207
<i>P.pugnax</i>	Σ	23	270	-	38	40	-	-	-	-	371
	♂♂	-	1	-	2	2	-	-	-	-	5
	♀♀	-	-	-	6	-	-	-	-	-	6
<i>L.minimus</i>		-	2	-	6	-	-	-	-	-	8
<i>G.gallinago</i>		151	76	-	851	20	-	6	5	-	1109
<i>S.rusticola</i>		2	2	-	6	-	-	-	-	-	10
<i>L.limosa</i>		16	47	-	46	13	1	3	4	-	130
<i>L.laponica</i>	Σ	2001	2455	6	849	7924	9	343	25	28	13640
	♂♂	-	-	1	11	42	-	4	1	-	59
	♀♀	1	1	1	1	56	-	1	-	-	61
<i>N.phaeopus</i>		377	1168	5	345	695	39	8	12	-	2649
<i>N.arquata</i>		1533	1423	11	722	6813	10	40	187	3	10742
<i>T.erythropus</i>		10	10	1	25	1	-	4	1	1	53
<i>T.totanus</i>		1046	1299	19	189	665	41	5	8	-	3272
<i>T.stagnatilis</i>		3	-	-	-	-	-	-	-	-	3
<i>T.nebularia</i>		76	217	1	51	28	1	5	14	-	393
<i>T.ochropus</i>		14	12	-	33	6	-	-	1	-	66
<i>T.glareola</i>		5	3	1	6	4	-	-	-	-	19
<i>A.hypoleucos</i>		662	265	138	64	42	25	1	-	1	1198
<i>A.interpres</i>		282	252	347	172	576	6259	19	12	63	7982
<i>P.lobatus</i>	Σ	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
	imm	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
<i>P.fulcaria</i>		5	-	-	1	-	1	-	-	-	7
<i>S.pomarinus</i>	Σ	38	10	1	29	86	1	7	-	-	172
	imm	12	2	-	9	30	1	4	-	-	58
	adlf	12	4	1	13	44	-	1	-	-	75
	adff	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
<i>S.parasiticus</i>	Σ	1163	538	27	397	1274	23	86	35	4	3547
	imm	103	24	3	55	151	-	11	11	2	360
	adlf	113	17	-	47	144	3	3	2	-	329
	adff	116	21	5	7	25	-	2	7	-	183
<i>S.longicaudus</i>	Σ	19	3	5	6	14	1	-	1	-	49
	imm	11	1	2	3	11	-	-	1	-	29
	adlf	4	1	2	2	2	-	-	-	-	11

Vervolg Appendix 1
Appendix 1 continued

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>S.skua</i>	Σ	115	25	2	27	182	4	7	-	-	362
	imm	-	1	-	1	7	-	-	-	-	9
	ad	1	-	-	-	5	-	-	-	-	6
<i>Stercorarius</i>	spp	22	8	1	12	13	2	-	-	-	58
<i>L.melanocephalus</i>	Σ	32	15	11	35	38	2	2	1	-	136
	1st	1	-	-	5	2	1	-	-	-	9
	2nd	2	4	2	18	18	-	-	-	-	44
	3rd	-	4	-	1	2	-	1	-	-	8
	ad	27	7	8	11	15	1	1	1	-	71
<i>L.minutus</i>	Σ	5098	5132	243	6514	10950	256	113	48	46	28400
	1st	118	5	5	240	232	10	2	-	-	612
	2nd	46	234	-	180	862	65	3	8	3	1401
	3rd	4	17	-	4	21	-	-	-	-	46
	4rd	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	ad	2386	2209	24	4356	6542	156	97	38	43	15851
<i>L.sabini</i>	Σ	6	2	-	-	2	-	-	-	-	10
	1st	3	1	-	-	-	-	-	-	-	4
	2nd	3	-	-	-	1	-	-	-	-	4
	ad	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
<i>L.philadelphia</i>		1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>L.ridibundus</i>	Σ	8916	1717	2992	43460	10282	2545	3380	897	387	74576
	1st	200	26	-	3057	548	1	562	72	14	4480
	2nd	99	549	14	1294	1402	11	121	123	19	3632
	3rd	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2
	ad	2615	495	18	12154	5001	43	1809	478	89	22702
<i>L.canus</i>	Σ	864	1376	217	29077	30738	1646	3329	1211	1553	70011
	1st	34	6	-	1059	704	-	49	3	1	1856
	2nd	52	307	4	3903	8439	39	298	138	45	13225
	3rd	19	35	-	352	581	4	124	42	4	1161
	ad	270	371	4	20161	19587	91	2571	904	163	44122
<i>L.fuscus</i>	Σ	6159	1705	772	11229	10852	750	8599	1156	275	41497
	1st	74	17	1	1774	1036	147	295	76	2	3422
	2nd	2	6	-	120	152	-	23	6	4	313
	>2nd	22	44	-	366	509	-	59	25	14	1039
	4rd	-	-	-	44	74	-	-	-	-	118
	ad	808	866	21	8500	7338	94	2215	838	156	20836
<i>L.argentatus</i>	Σ	953	796	915	42286	45836	2223	84	28	845	93966
	1st	-	-	-	26	38	-	-	-	-	64
	2nd	-	-	-	47	171	-	-	-	-	218
	3rd	-	-	-	5	19	-	-	-	-	24
	ad	-	-	-	264	554	-	-	-	-	818
<i>L.cachinnans</i>	Σ	-	-	3	-	1	1	-	-	-	5
	1st	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	ad	-	-	1	-	1	1	-	-	-	3

Vervolg Appendix 1
Appendix 1 continued

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>L.hyperboreus</i>	Σ	1	2	4	9	4	3	-	-	-	23
	1st	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	2nd	1	2	4	5	2	2	-	-	-	16
	3rd	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
	ad	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2
<i>L.marinus</i>	Σ	781	404	179	5546	5958	77	1841	367	183	15336
	1st	30	4	-	964	898	6	61	9	1	1973
	2nd	13	10	2	511	644	11	180	38	29	1438
	>2nd	18	7	6	408	553	4	96	26	18	1136
	4rd	-	-	-	109	77	1	-	-	-	187
	ad	219	77	27	2978	2970	30	902	136	68	7407
<i>R.rosea</i>	Σ	-	-	-	-	2	1	-	-	-	3
	ad	-	-	-	-	2	1	-	-	-	3
<i>R.tridactyla</i>	Σ	8157	522	430	2568	5950	16	762	19	5	18429
	1st	245	44	5	116	2397	9	2	4	-	2822
	2nd	272	18	24	347	105	2	170	4	2	944
	3rd	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
	ad	3866	82	116	1725	1043	3	368	10	3	7216
<i>G.nilotica</i>	Σ	5	5	-	1	-	-	1	-	-	12
	1st	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	ad	3	5	-	1	-	-	-	-	-	9
<i>S.caspia</i>	Σ	-	1	-	2	1	-	-	-	-	4
	1st	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	ad	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
<i>S.sandvicensis</i>	Σ	8423	3908	242	22564	15180	9	9245	2627	528	62726
	1st	10	9	-	326	420	-	90	8	-	863
	2nd	-	1	-	6	8	-	-	-	-	15
	ad	193	123	-	2628	7031	4	397	73	-	10449
<i>S.dougallii</i>	Σ	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
	ad	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
<i>S.hiru./para.</i>	Σ	40415	36551	1538	85246	71330	1189	10435	2020	1471	250195
<i>S.hirundo</i>	Σ	16911	18529	1271	13260	43911	316	564	61	6	94829
	1st	633	75	1	2000	2142	-	198	10	4	5063
	2nd	2	-	-	39	74	-	-	-	-	115
	ad	1756	526	-	10069	41321	44	360	33	2	54111
<i>S.paradisaea</i>	Σ	153	1254	5	48	1481	1	37	27	-	3006
	1st	10	-	-	25	21	1	9	-	-	66
	2nd	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	ad	35	11	-	22	1447	-	11	-	-	1526
<i>S.albifrons</i>	Σ	193	661	7	262	1256	-	7	31	8	2425
	ad	15	25	5	-	-	-	-	-	-	45
<i>C.hybridus</i>	Σ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	ad	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>C.niger</i>	Σ	1020	1800	8	1131	1319	1	171	3	2	5455
	1st	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	ad	-	4	-	1	-	-	-	-	-	5

Vervolg Appendix 1
Appendix 1 continued

Soort Species	leeftijd age	Zuid-Holland			Noord-Holland			Wadden			Total
		L←	→R	↓	L←	→R	↓	L←	→R	↓	
<i>C.leucopterus</i>	Σ	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	1st	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>A.torda/U.aalge</i>	Σ	2239	212	92	2938	4680	92	1124	261	36	11674
<i>U.aalge</i>		567	35	48	120	199	66	18	8	8	1069
<i>A.torda</i>		29	4	12	5	15	5	1	1	-	72
<i>C.grylle</i>	Σ	1	-	-	3	1	-	-	-	-	5
	imm	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	ad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>A.alle</i>		1	2	-	-	19	1	2	1	-	26
<i>F.arctica</i>		-	1	-	8	16	-	-	1	-	26
<i>A.otus</i>		-	1	-	-	-	1	-	-	-	2
<i>A.flammeus</i>		9	1	1	2	-	-	-	-	5	18
<i>L.albistrois</i>		-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
<i>P.phocoena</i>		9	5	3	20	62	4	4	-	-	107
<i>H.grypus</i>	Σ	-	-	-	-	1	6	-	1	2	10
<i>H.grypus</i>	♂♂	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
<i>P.vitulina</i>		2	-	2	1	-	3	1	3	16	28
<i>M.mola</i>		-	-	-	-	1	-	-	-	-	1

GEBRUIKTE AFKORTINGEN EN TERMEN ABBREVIATIONS AND TERMS

B	- Windkracht in Beaufort <i>Windvelocity in Beaufort</i>
CDNA	- Commissie Dwaalgasten Nederlands Avifauna <i>Rarities committee</i>
df	- donkere fase <i>dark phase</i>
lf	- lichte fase <i>light phase</i>
Noord-Holland	- telposten tussen IJmuiden en Den Helder <i>seawatching sites between IJmuiden and Den Helder</i>
najaar	- juli-december <i>second half of the year</i>
voorjaar	- januari-juni <i>first half of the year</i>
Waddengebied	- telposten op de Waddeneilanden <i>seawatching sites on the Wadden Sea islands</i>
wkl	- winterkleed <i>winter plumage</i>
Zuid-Holland	- telposten van de Belgische grens tot en met IJmuiden <i>seawatching sites from the Belgian border to IJmuiden</i>
1 st	- 1e jaars <i>first year</i>
2 nd	- 2e jaars <i>second year</i>
3 rd	- 3e jaars <i>third year</i>
4 rd	- 4e jaars <i>fourth year</i>
Σ	- alle kleden of andere onderverdelingen gesommeerd <i>sum for that species</i>